

Februari 1992, 11e jaargang Nummer 101

Mededelingen Opbouwwerk

Wetgeving
ziekteverzuim
en WAO

Gemotiveerd,
dus kansrijk

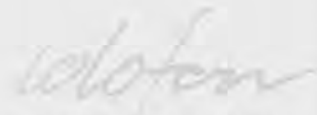
De aanhouder wint

De burger in beeld

- 3: Een wereld van verschil, *Gerard Nijssen*
- 5: Gemotiveerd, dus kansrijk, *Henny Grave (NIZW)*
- 7: Sociale Vernieuwing vergt nieuw type onderzoek, *Sima Nieborg (NIMO)*
- 9: De banenpools, *Jos van Meeuwen (NCDB)*
- 11: Spot bouwcampagne bekroond
- 12: Wetgeving ziekteverzuim en WAO, *Jan Schrauwen (LSV/WAO)*
- 15: De aanhouder wint, *Henk Geelen, LIOSE*
- 17: Prejop: preventie project voor jongeren met politiecontacten
- 18: Voorzorgingen gehandicapten, (NIMAWO)
- 19: De burger in beeld (LCSC) Lokale omroep en Sociale Vernieuwing (NIZW)
- 20: Zo moeder, zo dochter?! (Spectrum) Implementatieteam Ongevenste Intimiteiten
- 21: Spectaculaire ledengroei Natuurmonumenten Het sein staat op rood, (de Horst)
- 22: Community Development in Europe, *Fenny Gerrits*
- 23: Perspectieven in Europa (NIROV)
- 24: Internationale stages welzijnswerk (CIF) Themanummers te koop!
- 25: Basisopleiding opbouwwerk (de Horst) De ontwikkeling van Sater, een computerpakket (NIMAWO)
- 26: Nieuwsbrief voor onderwijs en werkveld (NIZW) Federatie landelijke patiënten/consumentenorganisatie opgericht

- 27: Input, signalering van onlangs verschenen publicaties
- 28: Op naar MO nr. 200
- 30: Inhoudsopgave 1991
- 32: Goed nieuws uit Rotterdam Advertentie

MO is een mededelingenblad van, voor en over de lokale opbouwpraktijk. Het verschijnt tenminste tien maal per jaar; zes gewone en vier themanummers.

Samenstelling en redactie: Fenny Gerrits (eindredactie), Greet Hettinga, Wil van de Leur en Kees Stuuroop.

Administratieve ondersteuning: Jolanda Tabak en John Struiken.

Foto omslag: Feest bij Aanzet/Ilk Adim. (Auke Pluim)

Omslag: Stimio bv, Meteren
Basis lay-out: Paul Kloek, Houten.
Druk: Stimio bv, Meteren.

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 62,50 voor het eerste en f 57,50 voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten f 8,50 en themanummers f 12,50. MO-specials kosten f 14,50. (Prijzen exclusief portokosten.) Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden.
ISSN: 0168-06SX.

Redactie en administratie:
Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag.
Telefoon: 070-3804431.
Fax: 070-3809973.

Met dit nummer begint de redactie aan de tweede reeks van honderd. Artikelen over de meest uiteenlopende onderwerpen passeren de revue waarbij ook zichtbaar is dat het opbouwwerk zoekt naar nieuwe activiteiten en issues. Als vakgebied kan het opbouwwerk zich niet veroorloven om statisch te zijn. Met de maatschappelijke veranderingen zullen zich steeds nieuwe 'probleemvelden' en navenante samenwerkingsverbanden aandienen. Een mooi voorbeeld vormt hier het artikel van Gerard Nijssen (coördinator Kwaliteitspanels, LPO) waarin de congruentie van opbouwwerk en preventiewerk wordt afgetast. Ook het artikel van Henk Geelen (LIOSE) draagt een potentieel (weer) 'nieuw' werkveld aan: het terrein van het jeugdopbouwwerk.

Een ander voorbeeld van 'inhoudelijke expansie' is de verschijning van de bundel *A Survey of Community Development in Europe*. Deze laat zien dat er op Europees niveau iets gaande is. Het is van het grootste belang deze 'aarzelende' eerste stapjes naar een Europees welzijnsbeleid te signaleren.

Verder bevat MO deze keer weer een stuk over recente ontwikkelingen met betrekking tot ziekteverzuim en WAO (Jan Schrauwen, LSV/WAO). Het is van belang hierbij te vermelden dat zich bij het ter perse gaan van dit nummer alreeds nieuwe (schokkende) feiten aandienen die niet meer konden worden verwerkt. Deze ontwikkelingen worden in het maartnummer (102) belicht.

Rectificatie

In MO nr. 99 is een foutje geslopen. Na het artikel *Opbouwwerk - schakel tussen psychiatrie en samenleving* van Doortje Kal wordt abusievelijk gesuggereerd dat zij werkzaam is bij het RIAGG Centrum/Oud West. Doortje Kal is interim hoofd Dag Activiteiten Centra, RIBW (Regionaal Instituut Beschermde Woonvormen) 'PC Hooft'

Een wereld van verschil

door Gerard Nijssen

Regionale kring-gesprekken. "Een gespreksmiddag met Riagg-preventiewerkers? Wat moet ik daar als opbouwwerker mee", was een veel gehoorde reactie bij de voorbereiding van een ontmoetingsmiddag tussen beide beroepsgroepen in de regio Midden-Brabant. Juist de onbekendheid met het werk van het Riagg-Preventiewerk was voor de Nederlandse Beroepsorganisatie van Opbouwwerkers (het NBO) een reden om, in samenwerking met het Landelijk Platform Opbouwwerk (LPO), een regionaal kring-gesprek te organiseren.

Het NBO wil met deze kringgesprekken tegemoet komen aan de wens bij opbouwwerkers tot verdieping van en bezinning op het eigen vak. Het initiatief is een voortzetting van het succesvolle landelijke congres "Samenlevingsopbouw & Samenlevingsvraagstukken" in de Beurs van Berlage te Amsterdam in april 1991. De uitwisseling van gedachten met andere beroepsgroepen die in De Beurs plaatsvond krijgt nu een regionaal vervolg.

Drie Preventiemedewerkers uit Den Bosch en Eindhoven schaarden zich op 17 december j.l. om tafel met een tiental opbouwwerkers en een maatschappelijk werker van het Regionaal Centrum Buitenlanders in het gastvrije Wijkcentrum De IJpeelaar in Tilburg.

Accenten en centen

Uit de inleiding van Jos Manders, coördinator afdeling Riagg-Preventie Den Bosch, bleek dat ook voor Preventiewerkers het opbouwwerk een grote onbekende is. De kloof tussen beide beroepsgroepen is zo groot, dat gerust van twee verschillende werelden gesproken mag worden.

De Riaggs zijn verplicht preventieactiviteiten te ontwikkelen, die aansluiten bij de curatieve werkzaamheden. Met andere woorden: zij moeten activiteiten ontwikkelen voor groepen, die het grootste deel van de klandizie vormen. De curatieve hoofdtaak van het Riagg richt zich op begeleiding, ondersteuning en het verhelpen van ernstige psychosociale klachten in de ambulante geestelijke gezondheidszorg.

Het Preventiewerk probeert met haar projecten te voorkomen, dat mensen met ernstige psychische problemen in de Geestelijke Gezondheidszorg terecht komen. Anders dan bij de curatieve tak van het Riagg, waar het accent ligt op de individuele benadering, besteedt de Preventiewerker meer aandacht aan de bredere maatschappelijke context.

Het Riagg-Preventiewerk is slechts een klein onderdeel binnen de Riaggs. Gemiddeld besteden de 58 zelfstandig draaiende Riaggs maar 5 % van hun budget aan het Preventiewerk. Negentig procent van het Riagg-budget gaat op aan de curatieve taak. De resterende 5 % wordt gespendeerd aan dienstverlening aan andere beroepsgroepen, die met de problematiek van de geestelijke gezondheidszorg te maken hebben. Zo wordt ondersteuning gegeven aan artsen, maatschappelijk werkers, sociaal werkers, patiëntenverenigingen etc.

Een raakvlak met het opbouwwerk

Een belangrijk element van het Preventiewerk is het verstevigen, herstellen en ondersteunen van de omgevingsstructuren. Pas als de sociale netwerken instorten openbaren zich de problemen. Een greep uit de projecten leert dat Preventiewerkers op vele terreinen actief zijn. Op scholen probeert men met begeleidingsprojecten docenten attent te maken op vroegtijdige signalering van psychische problemen bij leerlingen. Andere projecten richten zich op het bestrijden van

stress verschijnselen bij arbeid, ongezonde arbeidsomstandigheden etc. Verder worden speciale projecten opgezet voor onder andere vrouwen, migranten, ouderen, rehabilitatie van ex-psychiatrische patienten.

Ondanks dat verschillende van deze projecten raakvlakken vertonen met het Opbouwwerk zijn de Preventiewerkers die geïnteresseerd zijn in samenwerking met een lampje te zoeken. Dit is volgens Jos Manders jammer omdat Preventiewerkers hun voordeel zouden kunnen doen met de deskundigheid van Opbouwwerkers op het gebied van 'samenlevingsopbouw'.

Het lijkt er namelijk op dat bij preventieprojecten niet die risicogroepen worden bereikt, die het meest te lijden hebben van of de meeste kans lopen op psychische problemen. Dit is voor een groot deel te wijten aan het 'top-down' model van de projecten en de aanpak op regionaal niveau. Men komt vaak 'van bovenaf' met prachtige westerse *middle-class* oplossingen, die dan niet blijken aan te sluiten bij de problemen van de doelgroep. Ze walsen over de wijken met maatschappelijk achtergestelden heen. Preventieprojecten verschillen daarbij in aanpak niet van de landelijk gevoerde gezondheidscampagnes. Campagnes tegen hart- en vaatziekten, tandcaries en dergelijke leiden allemaal aan dezelfde kwaal: ze bereiken de risicogroepen in achterstandsgebieden niet.

Voorkomen is beter

Het thema 'gezondheid' houdt de maatschappij sterk bezig. In opbouwwerktaal gesproken is het volgens Jos Manders een item waarop mensen in beweging te krijgen zijn. En als zodanig vergelijkbaar met stadsvernieuwing in de jaren zeventig. Alleen lijkt het er op dat opbouwwerkers gezondheid nog niet als mobilisatiepunt hebben ontdekt. Momenteel zijn nog maar een twaalftal gezondheidsprojecten

vanuit het opbouwwerk bekend. Juist de roep om lokale gezondheidsbevordering biedt goede aanknopingspunten voor het overbruggen van de kloof tussen het Preventie- en Opbouwwerk. Lokale gezondheidsbevordering hoort niet alleen het werkterrein van Gezondheidsvoorlichting te zijn. Als bekend is dat bijvoorbeeld eenderde van de instroom in de WAO een gevolg is van psychische problemen dan is het zonneklaar dat ook de bevordering van de geestelijke gezondheid een vast onderdeel moet zijn van lokale gezondheidsbevordering. Lokale gezondheidsbevordering in deze 'uime' zin zou dan ook een brugfunctie kunnen vormen tussen Gezondheidsvoorlichting, Preventiewerk en het Opbouwwerk. Het Preventiewerk zou daarbij kunnen profiteren van deskundigheid van het Opbouwwerk in het werken in buurt- en wijk situaties, contacten met sleutelfiguren etc.

Opbouwwerk, Preventiewerk en vice versa

Als opbouwwerker in Waalwijk gaf NBO-bestuurslid Marieke Smeets aan waar zij in de dagelijkse praktijk eventueel raakvlakken met het Preventiewerk ontwaart. Zij heeft in haar aanpak van het opbouwwerk steeds gekozen voor de arbeidsintensieve aanpak van huiskamer gesprekken. Huisbezoeken in buurten met grote achterstandssituaties maken het mogelijk in contact te komen met de zogenaamde 'onbereikbaren'. Als deze mensen worden aangesproken op hun scepsis, op hoe ze de buurt ervaren, wat ze veranderd willen zien dan kan een basis worden gelegd voor gezamenlijke activiteiten. Daarbij kan bijvoorbeeld in samenwerking met het Kruiswerk in huiskamerbijeenkomsten het thema gezondheid aan bod komen.

Opbouwwerk brengt met zich mee dat wordt samengewerkt met andere disciplines en beroepsgroepen. Opvallend is dat daarbij tot nu

toe nooit Preventiewerkers zijn ingeschakeld. Dit terwijl door menige opbouwwerker, waaronder Marieke Smeets, mogelijkheden worden gezien voor samenwerking bij het migrantenwerk, arbeidsrehabilitatieprojecten en ouderenwerk.

* Bij het migrantenwerk in Waalwijk wordt met de Kruisvereniging en de GGD gezondheidsvoorlichting gegeven aan Turkse vrouwen. Het Maatschappelijk Werk geeft een cursus over gezondheidsklachten. Daarbij wordt ook ingegaan op het verband tussen somatische klachten en psycho-sociale problemen. Bij jongere migranten leidt het niet geaccepteerd worden in de maatschappij en de grote werkloosheid tot psychische problemen. Het Preventiewerk zou deze jongeren de kans moeten bieden over hun problemen te praten. Verder zou er ook een aanbod van praktische activiteiten moeten worden ontwikkeld.

* Arbeidsrehabilitatie voor ex-psychiatrische patiënten biedt eveneens mogelijkheden voor samenwerking. Zo verwijst het Riagg vrij veel mensen door naar de vrijwilligersvakaturebank. Wanneer ex-psychiatrische cliënten niet de nodige begeleiding krijgen loopt het vaak fout. Een betere begeleiding als resultaat van de onderlinge afstemming tussen het Preventiewerk en het Opbouwwerk zou daarin verbetering kunnen brengen.

* Bij het ouderenwerk zou het Preventiewerk ondersteuning kunnen bieden bij projecten tegen vereenzaming.

Een wereld van verschil

De ervaring van de aanwezige opbouwwerkers wijst uit dat niemand tot nog toe met succes een beroep heeft gedaan op het Riagg-Preventiewerk. Ook degenen die wel eens professioneel contact hebben gezocht met het Riagg in de regio zagen daarvan weinig resultaten. Dit terwijl de Opbouwwerkers in de

dagelijkse praktijk genoeg raakvlakken zien.

Zo komen Ardie Wingens en Kees Brouwer, beide werkzaam in de wijk Stokhasselt in Tilburg, in bepaalde flats veel ex-psychiatrische cliënten tegen. De problemen die dat op levert worden door de bewonerscommissie ter sprake gebracht bij de Opbouwwerkers. Contacten met het Preventiewerk zouden in dit geval van groot nut kunnen zijn. Wat dat betreft zou het bijvoorbeeld ook verstandig zijn als een Riagg bij de planning van huisvestingsprojecten voor ex-psychiatrische cliënten contact zoekt met het Opbouwwerk. Dan zou bijvoorbeeld kunnen worden overlegd over welk gedeelte van de wijk het meest geschikt is voor opvang.

Een vreemde eend in de bijt

Een Opbouwwerker die contact zoekt met de regionale Riagg doet er goed aan zich te realiseren dat de manier waarop binnen de Riaggs gedacht wordt hemelsbreed verschilt van het Opbouwwerk. De Riaggs zijn gericht op het individu. Zij zijn over het algemeen niet gewend in structuren en groepen te denken. Het welzijnswerk is voor hen een andere wereld. De Riaggs zien zich in de eerste plaats als een onderdeel van de gezondheidszorg. Dat betekent dat zij voor psychiatische problemen vooral oplossingen zoeken in de curatieve sfeer. Deze medische oriëntering maakt dat de andere medewerkers van Riaggs de collega Preventiewerkers beschouwen als een vreemde eend in de bijt. De positie van het Preventiewerk binnen de Riaggs en de raakvlakken die er tussen het Opbouwwerk en het Preventiewerk bestaan, maken het Riagg-Preventiewerk de aangewezen tussenschakel voor het contact tussen beide werkvelden. Een brugfunctie waar ook het Preventiewerk belang bij kan hebben nu zij als werksoort bij de zorgvernieuwing onder druk staat.

Gemotiveerd, dus kansrijk

door Henry Grave, NIZW

Project Aanzet/Ilk Adim, een meidenstimuleringsproject in Deventer presenteerde donderdag 6 februari, na driekwart jaar functioneren haar resultaten. Dit meidenstimuleringsproject is een door het ministerie van Sozawe voor de duur van drie jaren gefinancierd project dat wordt uitgevoerd door het welzijnswerk in Deventer. Doelstelling van het project is het oriënteren en toeleiden van meisjes/jonge vrouwen (18-25 jaar) van Turkse en Nederlandse afkomst naar scholing en werk. Bij het project Aanzet/Ilk Adim werken een tweetal toeleidsters, de Turkse Nuray Oğuray en de Nederlandse Marlies Jaquet.

De resultaten van het project mogen er zijn. In negen maanden zijn 76 laaggeschoolde meisjes en jonge vrouwen uit hun isolement gehaald, het gaat hierbij om 41 Turkse en 35 Nederlandse vrouwen. Zij kregen ondersteuning van de projectmedewerkers bij het zoeken naar betaald werk en het vinden van de juiste scholing.

Het project mocht bij de presentatie van haar driekwartjaar-resultaten de verdiende lof in ontvangst nemen van o.a. de heer C. Pot, de directeur bemiddeling van het CBA. Hij verving de oorspronkelijk aangekondigde voorzitter van het CBA, de Boer, want "die voert een geweldig zware discussie in de SER".

Volgens Pot vormt het project Aanzet/Ilk Adim "qua opzet en aanzet een voorbeeld voor anderen". Het project sloot naar zijn zeggen prima aan op het nieuw opgezette beleid van CBA/RBA. Immers daar staan begrippen als "sluitende aanpak, werken aan netwerkstructuren, individuele trajectbegeleiding en meer aandacht voor de positie van allochtonen, centraal".

Tot een paar jaar geleden waren dat nog "magische begrippen" bij de Arbvo, aldus Pot, maar nu de trotse praktijk bij de 1-jarige CBA/RBA met haar 6000 medewerkers en een jaaromzet van 1,8 miljard. "De RBA's", aldus Pot, "zijn Wegewacht en ANWB geworden omdat ze wegwijs en repareren."

De overmaat aan tevredenheid bij Pot werd wat overschaduwd doordat de RBA's veel problemen onder-

vinden met het bereiken van allochtonen. Eind 1994 moeten 26.000 allochtonen jaarlijks via het RBA aan het werk komen (in 1989 werden er 7700 geplaatst; in 1990: 9500 in 1991: 11.500 - naar verwachting - en het voornemen voor 1992 is 13.500 allochtonen aan een baan te helpen). Toch werd ook hierbij ingeschat dat het RBA op de goede weg zit doordat CAO-afspraken en de accoorden in de Stichting van de Arbeid voorwaarden creëren voor meer banen (hoewel de resultaten (nog?) op geen stukken na de afspraken benaderen - HG).

Het bereiken van allochtonen: dat is voor het RBA een groot probleem. Pot: "de projecten zijn in voldoende mate beschikbaar maar de bemiddelingskanalen functioneren niet". Vandaar ook de interesse van het CBA voor dit lokale project Aanzet/Ilk Adim, omdat daar de doelgroep wel wordt bereikt. Meer van dergelijke "lokale projecten waarin huisbezoeken, een persoonlijke benadering en individuele trajectbegeleiding worden toegepast" zullen er komen volgens Pot omdat "RBA's kiezen ook voor een dergelijke aanpak en ook zijn ze daarin al ver gevorderd". Voor lokaal welzijnswerk viel er nog wel meer te smullen van het verhaal van Pot, zoals van het verhaal over de noodzaak van kleinschalige projecten en over het centraal stellen van de plaatselijke situatie en van daar uit oplossingsroutes bepalen.

Persoonlijke inzet

De wethouder van Deventer/ bestuurslid RBA-Midden IJssel, Jan Bugter, gaf voordat hij zijn op papier gezette inleiding "over aantallen, gelden en structuren" hield, als mening vooraf dat de doorslaggevende factoren tot het succes van het project Aanzet/Ilk Adim gelegen ligt in de persoonlijke inzet van de toeleidsters. "Daarom is enige terughoudendheid vanuit de Gemeente over hoe goed de zaken structureel in elkaar zitten wel op haar plaats". Verder wees Bugter er op de groep meisjes niet als een groep te zien. Er bestaan onderling enorme verschillen in mate van achterstand. Het denken in blokken moet ophouden; ook onder de allochtone groep meisjes bestaan onderling enorme verschillen. Bugter constateerde dat meisjes in het algemeen weliswaar langer onderwijs zijn gaan volgen maar dat er nog steeds een achterstand is ten opzichte van jongens. Opvallend is ook de keuze voor weinig arbeidsmarkt-relevante opleidingen bij meisjes. Voor de allochtone meisjes in Deventer geldt dat 89% minder dan LBO heeft gedaan. Voor de gehele groep meisjes in Deventer bedraagt dat percentage 40%. Duidelijk is ook, zo stelde Bugter, dat een grote, belangrijke groep meisjes/jonge vrouwen niet wordt bereikt door RBA. Het project Aanzet/Ilk Adim heeft dat enerzijds aangevoeld en tegelijkertijd in minder dan een jaar tijd 76 (van die als 'moeilijke/'niet-bereikbare' groep bekendstaande) meisjes wel weten te bereiken. Hen vervolgens te motiveren voor scholing (50%) en te activeren om werk te zoeken. Een van de deelnemende organisaties die dezelfde werkwijze als Aanzet toepast is 'Deventer Werk'. Deze presenteert zich als een organisatie welke kiest voor "een sluitende werkwijze welke dan ook wordt afgerekend op haar al dan niet sluitend zijn". Voor 'Deventer Werk' is het van groot belang dat er

Monique Jongerius, de heer C. Pot en Jan Bugter. (foto Auke Plum)

aan de basis mensen worden gezocht en worden doorverwezen. Ook het opzoeken en signaleren van 'niet-geregistreerden' en aanzetten tot werk is daarbij van groot belang. Tevens wees Bugter het project Aanzet/Ilk Adim op de grote toepassingsmogelijkheden van het Jeugdwerkgarantieplan. Via 'Deventer Werk' is er daarbij de mogelijkheid om in 1992 150 jongeren aan een werkervarings-baan te helpen en indien het JWG niet kan worden toegepast dan zijn er mogelijkheden voorhanden via andere voortrajecten bij 'Deventer Werk'. De methoden van Aanzet/Ilk Adim moeten worden overgenomen door de reguliere organisaties, zo vond Bugter.

Buurtnetwerken

Monique Jongerius (sectorhoofd St. Raster en voorzitter van de stuurgroep van het project Aanzet/Ilk Adim) onderstreepte het belang van het werken via netwerken in de buurt. Deze buurtnetwerken hebben het mogelijk gemaakt dat 76 meisjes uit hun positie van isolatie werden gehaald en werden toegeleid naar instellingen welke voor hen nog steeds een zeer hoge drempel hebben. Naast dit buurtnetwerk werd er intensief gebruik gemaakt van buurtbasis-voorzieningen, zoals uiterst laagdrempelige cursusactiviteiten. De kapsters- en schoonheidsverzorgingscursus wordt mede - gebruikt om de meisjes te informeren over het cursusaanbod in de stad, beroepsmogelijkheden, voorzieningen voor kinderopvang etc. De Turkse toelidster neemt Turkse meiden die niet kunnen

fietsen op haar route door de buurt mee, op een eigen fiets om ze te leren fietsen.

Al met al heeft het project Aanzet/Ilk Adim getoond dat de meisjes met hun problemen onzichtbaar zijn (in tegenstelling tot jongens) maar dat bij een intensieve aanpak ze wel worden gevonden. En dat ze weliswaar niet kansrijk zijn maar dat motivatie en doorzettingsvermogen hun kansen toch duidelijk vergroten. Jongerius stelde dat het succes van de aanpak van Aanzet/Ilk Adim maakt dat de aanpak geïmplementeerd dient te worden in andere organisaties. Maar het succes van het project is vooral gelegen in het benutten van de buurtnetwerken en de buurt-basisvoorzieningen. Dat betekent reden temeer deze in stand te houden.

Mw. Ozden Kutluer-Yalim (hoofd team arbeidsmarkt van het Nederlands Centrum Buitenlanders) onderstreepte het moeilijke en het belang van het werken met Turkse meisjes. De organisatiegraad van Turkse meisjes is erg laag. In de discussies wordt steeds gesproken over het aansluiten van Turkse meisjes bij de Turkse vrouwenorganisaties of bij de Turkse jongeren (=jongens) organisaties. Specifieke aandacht voor de problemen van Turkse meisjes is er dan niet. Is werken met Turkse meisjes dan zo moeilijk, zo vroeg zij zich af. Zeker wel via de reguliere kanalen, niet via een specifieke aanpak. In haar beoordeling van het project Aanzet/Ilk Adim stelde mw. Ozden Kutluer-Yalim dat Deventer in vergelijking met 'het landelijke' een grote voorsprong heeft.

Het project Aanzet/Ilk Adim toonde een dia-serie over de toegepaste aanpak. Daarin werd uitleg gegeven over de wijze van contactlegging: contacten moet je opzoeken, je moet niet afwachten en denken dat ze vanzelf wel komen. Wat direct opviel in deze presentatie was de grote betrokkenheid van de toelidsters bij de problemen van de meisjes, de details ("op de voorgrond haar dochtertje van 1 jaar en ze heet", "hier mijn deelneemster"). Of bij de inschrijving van een Turkse meisjes op het RBA: "in dit verband alle medewerking van het RBA", het ondersteunend aanwezig zijn bij een sollicitatiegesprek van een Turkse meisjes bij door het project Aanzet/Ilk Adim zelf gewonnen vacature als ANWB informatrix.

Werkontwikkeling

Misschien een tip voor het CBA. Het CBA wil 26.000 alloctonen scholen/bemiddelen/plaatsen in 1994. De Turkse Ilk Adim-toelidster Nuray Oguray bereikt in een jaar 52 Turkse meisjes op haar manier van werken. U bent daarover zeer tevreden. U heeft 6000 medewerkers in dienst. Als het U ernst is met het bereiken van die 26.000 alloctonen: kunt U er van die 6000 niet 500 de opdracht geven om te werken zoals die ene Turkse vrouw dat doet? Heeft U niet 500 van de Turkse vrouwen als Nuray? Wij zoeken en vinden ze voor U. Zijn er institutionele (structuurcultuur) problemen: die heeft U dan maar op te lossen; de kwestie van het plaatsen van alloctonen is te belangrijk om dit als belemmerende factor te laten optreden. Het is net als bij die meisjes welke worden bereikt via Aanzet/Ilk Adim: ze zijn niet kansrijk maar met motivatie en doorzettingsvermogen hebben zij hun kansen weten te vergroten. ■

Sociale vernieuwing vergt nieuw type onderzoek

door Sima Nieborg, NIMO

Veel bewoners van de deelgemeente Prins Alexander in Rotterdam liepen op 17 januari jongstleden even binnen op de informatiemarkt over vrouw en werk in buurthuis 'de Orient'. Het was de kans om in een klap een overzicht te krijgen van de mogelijkheden voor herintreedsters in dit gebied. En een kans om iets te vernemen van de resultaten van het onderzoek naar behoeften en belemmeringen van herintredende vrouwen in de Prins Alexanderpolder. Hiervan deed Marjolein Goderie, onderzoekster bij het NIMO (Nederlands Instituut voor Onderzoek naar Maatschappelijke Opbouw) te Den Bosch, verslag.

De deelgemeente Alexander springt niet in het oog als een probleemgebied, waar een hoog percentage werklozen gepaard gaat met verpaupering van de woon- en leefomgeving en toenemend vandalisme. Het is gebleken dat hier het probleem van werkloosheid meer binnenskamers ligt, vrouwen betreft en gepaard gaat met een groot gevoel van isolement. Ongeveer 4.000 vrouwen in Alexander willen herintreden op de arbeidsmarkt. Hiervan geeft 62 procent te kennen dat ze met onmiddellijke ingang een baan willen. Echter slechts een kwart van de herintreedsters staat ingeschreven als werkzoekende bij het arbeidsbureau. De verborgen werkloosheid onder vrouwen die een

baan zoeken is dus aanzienlijk.

Eenzijds is er bij de niet-ingeschreven vrouwen een groep die zich teleurgesteld van het arbeidsbureau heeft afgewend. Anderzijds bestaat er een onjuiste beeldvorming en een grote informatiekloof over de mogelijkheden van het arbeidsbureau.

In het onderzoeksrapport is ook een traject benoemd dat veel herintredende vrouwen afleggen alvorens ze actief gaan zoeken naar een baan. Dit traject loopt van vrijwilligerswerk en mantelzorg en kleine tussentijdse baantjes tot actief zoekgedrag naar een baan of opleiding.

De belangrijkste motieven voor het verrichten van betaald werk zijn het hebben van sociale contacten in combinatie met financiële overwegingen. Ongeveer de helft van de

vrouwen zoekt een baan tussen de twintig en de dertig uur, een kwart voor minder dan twintig uur en een kwart tussen de dertig en de veertig uur per week. Als belemmeringen werden het meest genoemd: te weinig/verouderde opleiding, verouderde werkervaring en de moeite om betaald en onbetaald werk te combineren. De grootste behoefte werd gevoeld aan diverse vormen van kinderopvang, scholing en werkervaring.

Naast het onderzoek onder herintredende vrouwen is ook een beperkt vooronderzoek gehouden onder werkgevers in en rond de deelgemeente. Indrukken uit dit vooronderzoek zijn dat er veel te weinig contacten bestaan tussen bemiddelende en toeleidende instanties enerzijds en werkgevers anderzijds. Ook bleek het wervingsgedrag van werkgevers nogal af te wijken van het zoekgedrag van herintreedsters: werkgevers werven vooral intern of via uitzendbureau's; herintreedsters vooral via bekenden en via het reageren op advertenties.

Het nieuwe en verrassende van dit onderzoek zit hem vooral in de activerende aanpak, die handelingsondersteunend werkte voor alle actoren die een rol kunnen spelen in het verhelpen van problemen van herintredende vrouwen. Van belang hierbij was de inbedding van het onderzoek.

De opdracht werd verstrekt door vier samenwerkende bewonersorganisaties in de deelgemeente. De uitvoering van het onderzoek geschiedde in nauwe samenwerking met het opbouwwerk in de wijken, in het kader van een langerlopend project 'Vrouw en Werk'. De opbouwwerksters, die inmiddels een initiatiefgroep hadden gevormd, brachten ter begeleiding van het onderzoek een klankbordgroep op de been, bestaande uit toeleidende en bemiddelende instanties op het gebied van werkgelegenheid. Ook de bewonersorganisaties waren

(foto: NIMO)

hierin vertegenwoordigd. Door tussentijdse terugkoppeling van onderzoeksresultaten werd deze klankbordgroep gestimuleerd een samenhangend aanbod aan activiteiten op te zetten en daarmee als netwerk op te treden. Dit resulteerde uiteindelijk in de oprichting van een Coördinatieteam Werkgelegenheid, dat onder meer met de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek aan de slag gaat. Het richt zich daarbij met name op een relatieopbouw met werkgevers en een betere afstemming van vraag en aanbod op elkaar.

Sluit de vorming van een actief netwerk af aan bij het idee van sociale vernieuwing, wellicht nog belangrijker is dat het onderzoek de handelingsruimte van de herintredende vrouwen zelf vergrootte. Dat gebeurde op verschillende manieren.

Allereerst is op conceptueel niveau niet alleen gekeken naar behoeften en belemmeringen, maar ook naar capaciteiten en potenties. Herintredende vrouwen doen deze vaak op in het hierboven genoemde traject, in zorgarbeid voor het gezin, in vrijwilligerswerk, en mantelzorg. De maatschappelijke onderwaardering voor zorgarbeid belemmert vaak het zicht op deze capaciteiten en mogelijkheden.

Ten tweede is door middel van het 'leadership-support-group' proces gepoogd deze capaciteiten, ontwikkeld in de 'privesfeer' als het ware door te trekken naar de 'openbare sfeer'. In dit proces steunen vrouwen elkaar bij het maken van keuzes in hun levensontwerp en het realiseren van de voorwaarden daarvoor, via het beantwoorden en bespreken van gerichte vragen. Door middel van zo'n proces worden mensen gestimuleerd zich te organiseren en hun toekomst te ontwerpen.

In de derde plaats werden herintredende vrouwen tegen betaling ingeschakeld bij de telefonische enquête naar behoeften en belemmeringen van herintreedsters. Zij

(foto: NIMO)

konden na afloop van elk interview vertellen dat het plan bestond een platform Vrouw en Werk op te richten en vragen naar de belangstelling hiervoor. Tijdens de loop van het onderzoek is dit Platform, met ondersteuning van een van de opbouwwerksters inderdaad opgericht. Het bestaat uit een groep van zo'n twaalf actieve vrouwen, die aan de slag gegaan is met de stroomlijning van informatie over de mogelijkheden om aan betaald werk te komen, de opzet van een project voor buitenschoolse kinderopvang in een van de wijken en de organisatie van de aan het begin van dit artikel genoemde informatiemarkt.

Wat moet het opbouwwerk nu met herintredende vrouwen? Is dat niet meer iets voor een vrouw-en-werkwinkel, zo zullen sommigen zich afvragen. Ons inziens kan het opbouwwerk een belangrijke rol spelen, zo mogelijk aanvullend op het werk van de vrouw-en-werkwinkel en het arbeidsbureau. In de eerste plaats kan het opbouwwerk zijn sociaal-organisatorische traditie inzetten, ook op het gebied van toeleiding naar betaald werk. Dit is geen overbodige luxe, aangezien herintreedsters vaak een zwakke positie op de arbeidsmarkt dreigen te krijgen. Organisatie is nodig om 'een stem te krijgen', gemeenschappelijke belangen te ontdekken bij het proces van herintreding en die te kunnen behartigen. Individuele arbeidsinpassing alleen is niet voldoende.

Ten tweede blijken herintreedsters makkelijker te bereiken vanuit de woon- en leefomgeving (buurt- en wijkniveau) dan vanuit het stedelijk niveau. Het opbouwwerk kan een

makelaarsfunctie hebben bij de inspanningen op de verschillende niveaus. Een voorbeeld hiervan is de opzet van een informatiepunt over werkgelegenheid op wijkniveau. Tenslotte komt, als vrouwen in de 'openbaarheid' treden, de wenselijkheid aan het licht van sociale veranderingen op het niveau van het huishouden (b.v. herverdeling van zorg), buurt (b.v. kinderopvang) en arbeidsmarkt (b.v. rechtszekere part-time banen, ATV per dag). Het opbouwwerk kan een rol spelen bij het realiseren van een aantal van deze veranderingen, bijvoorbeeld bij het opzetten van buitenschoolse kinderopvang.

Sima Nieborg

De verkorte Rotterdamse uitgave van 'Ruimte voor vrouwen in Prins Alexander, behoeften van herintreedsters op de arbeidsmarkt' is telefonisch of schriftelijk te bestellen bij Het NIMO, Havensingel 8, 5200 TX Den Bosch, tel. 073-137295. De prijs is f 20,- incl. porto. In maart verschijnt een onderzoeksuitgave, waarin uitgebreider wordt ingegaan op voorgaand onderzoek onder herintreedsters en de toegepaste methoden van onderzoek.

De banenpools

door Jos van Meeuwen, NCDB

Volgens de ambitieuze opzet van de banenpoolregeling hadden er eind 1991 10.700 banenpoolers aan de slag moeten zijn. In werkelijkheid waren het er slechts 4.250. Daarmee werden de somberste verwachtingen overtroffen.

Jos van Meeuwen gaat hieronder in op de oorzaken daarvan en vergelijkt de pragmatische aanpak in Amsterdam met de principiële aanpak in Rotterdam.

Aanloopproblemen

De aanloopproblemen waren groot. Er ging veel tijd en energie zitten in het opzetten van de uitvoeringsorganisatie per gemeente of per arbeidsvoorzieningsregio en het maken van afspraken met de Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening. De binnen- en intergemeentelijke samenwerking kwam moeizaam van de grond. De gesprekken tussen de gemeenten en de RBA's verliepen nog moeizamer.

Staatssecretaris Ter Veld hield bij het bekendmaken van de cijfers de "gebrekige inbreng" van de arbeidsbureaus. Zij zouden te weinig werk hebben gemaakt van het zoeken naar geschikte banenpoolkandidaten. Met als gevolg dat er onvoldoende banenpoolplaatsen gerealiseerd werden. Bovendien werd een deel van de additionele banen ingenomen door de verkeerde werklozen: de kansrijke werkzoekenden verdringen de meest kansloze werklozen.

De banenpoolorganisaties die belast zijn met de uitvoering van de banenpoolregeling zijn her en der verschillend opgezet. Bij een op de drie banenpoolorganisaties hebben alleen vertegenwoordigers van de gemeenten en de gemeentelijke (sociale) diensten zitting in het bestuur. Bijna de helft van de banenpoolorganisaties heeft vertegenwoordigers van werkgevers- en de werknemersorganisaties in het bestuur en in de andere gevallen zijn die doelgroepen, vormingscentra, de sociale werkvoorziening en/of de arbeidsvoorziening eveneens vertegenwoordigd.

De druk op de kersverse banenpoolorganisaties om productie te leveren

was groot. Zij werden opgezadeld met door de politiek en door de financiën gedichteerde, ambitieuze streefcijfers. De landelijke en lokale politiek wilden scoren met een succesvolle, sluitende aanpak van de langdurige werkloosheid. De financieringsregeling van de banenpools - de uitvoeringskosten per deelnemer vielen zeker in de beginfase veel hoger uit dan was voorzien - versterkte de neiging om zo snel mogelijk zoveel mogelijk banenpoolers te plaatsen. De gemeenten kunnen 10% van de dankzij de banenpools bespaarde bijstandsuitkeringen in eigen zak steken. Subsidies voor niet-gerealiseerde banenpoolplaatsen vervallen aan beter presterende banenpoolorganisaties. De verdeling van de 3600 nieuwe banenpoolplaatsen voor 1992 vindt plaats op basis van de prestaties in 1991.

Het dilemma

Rotterdamse principes versus Amsterdams pragmatisme

De banenpoolorganisaties stonden voor een dilemma. Kiezen voor de banenpool als eindstation voor de oorspronkelijke doelgroep van de banenpoolregeling - volstrekt kansloos voor een reguliere baan op basis van leeftijd (40+), opleiding (weinig of geen) en categorie (allochtoon, vrouw) of kiezen voor een ruimere interpretatie, slechts begrensd door de criteria duur van de werkloosheid (3 jaar of langer, voor allochtonen minimaal 2 jaar) en zeer moeilijk plaatsbaar. Het op instigatie van de vakbeweging in de banenpoolregeling opgenomen doorstromingsperspectief maakte het dilemma nog groter.

Kiezen voor het moeilijkste segment van de werklozen en voor eindfuncties van laag niveau betekende kiezen voor de moeilijkste weg. Rotterdam ging de uitdaging aan. De Maasstedelijke banenpoolorganisatie Nieuwe Banen Rotterdam Werkt wil kansloze, oudere, laag opgeleide en zeer langdurig werklozen additioneel werk aanbieden op een niveau onder de functiegroep: assistent-veger, assistent-conciërge, assistent-plantsoenwerker, assistent-beheerder, enz.

Het aantal gerealiseerde banenpoolplaatsen in Rotterdam bleef ver achter bij de doelstelling. Adjunct-directeur Stenfort Kroese, die zijn ontslag nam vanwege de teleurstellende resultaten, zei in het Abva/Kabo-blad Aaneen dat er veel tijd overheen ging voor de interne organisatie op orde was en er voldoende helderheid verkregen was over de criteria voor de banenpool: wanneer zijn mensen kansloos? Wanneer zijn banenpoolbanen maatschappelijk nuttig? Wanneer zijn banenpoolbanen additioneel? De richtlijnen in de banenpoolregeling boden volgens hem onvoldoende houvast.

De Rotterdamse sociale dienst kreeg het verwijt dat er onvoldoende banenpoolkandidaten werden doorverwezen. Met name onder de meest kansloze werklozen is het grote aantal 'niet-kunners' wegens taalproblemen, psychisch-sociale en medische ongeschiktheid en demotivatie op basis van apathie, gebrek aan zelfvertrouwen, wantrouwen en verbittering, groot.

Het samenspel van de bij de uitvoering van de rijksregeling banenpools betrokken instanties - sociale diensten en arbeidsbureaus - wordt vrijwel overal als problematisch ervaren.

Het bereiken van de langdurig werkloze, mediterrane migranten vormt een bijzonder probleem. Zij zijn sterk ondervertegenwoordigd in de banenpoolregeling. In eigen kring wordt gezegd dat de migranten wel gemotiveerd zijn, maar de weg naar

de banenpools niet weten te vinden. De migrantenorganisaties voelen zich niet serieus genomen als het gaat om het zoeken naar een oplossing.

Op een door het Nederlands Centrum voor Democratische Burger-schapsvorming georganiseerde discussie-avond over de banenpools op 10 december jl. stak Zouggar Raji, arbeidsconsulent van het Amsterdamse Centrum Buitenlanders, een beschuldigende vinger uit naar de Amsterdamse banenpoolorganisatie Maatwerk, die het door de migrantenorganisaties aangedragen idee om 20 migranten aan te stellen als bemiddelaars ten behoeve van de banenpool geïnteresseerd zou hebben en tegen de afspraak in in de publiciteit bracht.

De Amsterdamse, pragmatische aanpak

In Amsterdam is gekozen voor een ruime interpretatie van de banenpoolregeling. Dat betekent dat banenpoolplaatsen worden aangeboden van verschillende niveaus. Volgens Ben Bugter van de hoofdstedelijke sociale dienst gooi je 90% van de mogelijke, aardige banenpoolplaatsen weg, als je alleen banenpoolplaatsen op het laagste funktieniveau creëert. Bovendien moeten de 10.000 langdurig werkloze academici in Amsterdam ook terecht kunnen in de banenpool. De Amsterdamse aanpak zet de deur wijd open voor verdringing van bestaand en toekomstig regulier werk. Stadsbestuurders hebben immers altijd meer prioriteiten dan geld. Zo zag de gemeente Amsterdam volgens Nijs Keppel, regiovoorzitter van de Abva/Kabo, een mooie kans om te bezuinigen door banenpoolers aan te stellen als 'buurtverzorgers' in plaats van de in haar ogen te dure straatvegers. De externe toetsing van de voorgedragen banenpoolplaatsen op verdringing is in Amsterdam slechts marginaal. Het advies van het medezeggenschapsorgaan van de

inlenende instelling weegt zwaar, maar wordt niet zonder meer overgenomen. Toch gaat de Abva/Kabo in de hoofdstad soms akkoord met twijfelachtige banenpoolplaatsen, mits er een harde afspraak tegenover staat, dat er niet meer bezuinigd wordt en er geen werkgelegenheid meer verloren gaat. Als de afspraak wordt geschonden, worden de goedgekeurde banenpoolplaatsen alsnog met terugwerkende kracht weggevoerd. Keppel is van mening, dat de toetsing niet gemist kan worden. Er gaat een preventieve werking van uit. In het begin was het een kwestie van aftasten. Nu wordt in Amsterdam nog geen 5% van de voorgedragen banenpoolplaatsen afgewezen.

Jan van Eeden is voorzitter van het RBA Noord-Holland Noord. Daar werden in een jaar tijd slechts 10 van de 270 voorgedragen banenpoolplaatsen weggevoerd. De gemeente Graftdijk kreeg geen toestemming om een banenpooler aan te stellen als gemeentebede. Ook een aanvraag om banenpoolers in te zetten in de bejaardenzorg aan de hand van een functiebeschrijving die letterlijk overgenomen was uit de CAO, werd niet gehonoreerd. Gezien het geringe aantal afwijzingen staat de bureaucratische rompslomp van de toetsingsprocedure volgens Van Eeden in geen verhouding tot het verdringingsgevaar.

De onderlinge verdringing van werklozen

Leon Peters is districtsbestuurder van de FNV Zuid-Holland en bestuurslid van de Rotterdamse banenpoolorganisatie. Hij vindt dat de banenpools hun doel voorbij schieten op het moment, dat de banenpoolplaatsen ingenomen worden door jonge, witte mannen met een redelijke opleiding. In Rotterdam heeft het bereiken van de doelgroep voorrang boven het realiseren van de streefcijfers. Banenpoolplaatsen met groei- en leermogelijkheden horen volgens

Peters thuis in de Kaderregeling Arbeidsinpassing (KRA) of de JWG. Is doorstroming mogelijk dan is er sprake van een werkervaringsplaats. De Amsterdamse aanpak, waarin banenpoolplaatsen van verschillende funktieniveaus worden aangeboden, leidt tot onderlinge verdringing van werklozen en van werkgelegenheidsmaatregelen. Banenpoolers verdringen werklozen, die in het kader van andere werkgelegenheidsmaatregelen -sociale werkvoorziening, werkervaringsplaatsen, loonkostensubsidies- aan de slag zijn geholpen. De sociale werkvoorziening luide eind '91 de alarmklok. WSW-ers die werkzaam zijn als schoolconciërge, worden vervangen door 'algemeen schoolmedewerkers' uit de banenpools. Ook komt het voor, dat werkervaringsprojecten worden ondergebracht bij de banenpools. Officieel verandert daarmee de doelgroep, terwijl in feite dezelfde mensen blijven deelnemen. Het Amsterdamse stadswachtproject onderging dit lot. In Rotterdam werd het idee om 210 banenpoolers in te zetten als 'politiewachten' afgewezen. Het commentaar van Stenfort Kroese: "Je kunt iemand met een opsporingsbevoegdheid toch niet de straat opsturen voor het minimumloon?". Effectieve afspraken tussen de banenpools en de arbeidsbureaus met betrekking tot de afstemming van de verschillende werkgelegenheidsmaatregelen zijn, ondanks aandringen van de overheid, in de meeste gevallen niet gemaakt. Het gevolg van dit alles is, dat de kansloze werklozen uit de voor hen bestemde banenpoolregeling worden verdrongen door werklozen, die via goede begeleiding en een juist traject aan een reguliere baan geholpen moeten kunnen worden. De hoge eisen, die soms gesteld worden aan de banenpoolkandidaten, sluiten de kanslozen uit. Bij de Amsterdamse Stadswacht bijvoorbeeld komt slechts een op de tien kandidaten door de zware selectieprocedure.

Spot bouwcampagne bekroond

Het benadrukken van het doorstromingsperspectief versterkt de verdringing van de kanslozen. De hoofdstedelijke vakbeweging bij monde van Keppel is van mening, dat de banenpool zich niet alleen moet richten op de kansloze werklozen. De mogelijkheid van doorstroming moet voorop staan. In zijn ogen is een banenpoolplaats tot aan de AOW ook voor de kansloze, langdurig werkloze geen acceptabel perspectief.

Zijn FNV-collega uit de Rijnmond, Peters, waarschuwt daarentegen terecht tegen het wekken van valse verwachtingen. Ook in Amsterdam blijkt de kans op doorstroming van banenpoolers naar een reguliere arbeidsplaats minimaal.

In interviews tonen de hoofdstedelijke banenpoolers zich echter buitengewoon optimistisch over hun kansen op de arbeidsmarkt na de banenpool. Dat moet na verloop van tijd onvermijdelijk uitlopen op het afhaken van teleurgestelde, gedesillusioneerde en gefrustreerde banenpoolers.

De banenpoolorganisaties in den lande laveren met hun uitvoeringspraktijk tussen de Rotterdamse principes en het Amsterdamse pragmatisme. Een nog niet-gepubliceerd onderzoek naar het functioneren van de banenpools in opdracht van het Centraal Bureau voor de Arbeidsvoorziening bevestigt het beeld, dat de kansloze werklozen uit de boot van de banenpoolregeling vallen.

De vraag of de banenpools de langdurig werklozen werkelijk iets te bieden hebben, wordt door Anke van der Vliet van het Comité Vrouwen in de Bijstand ontkennend beantwoord. Verbetering van de arbeidsvoorwaarden en de rechtspositie van de banenpoolers, zoals de vakbeweging voorstaat, neemt haar bezwaren slechts gedeeltelijk weg. Volgens haar worden langdurig werklozen tegen hun wil de banenpools ingedwongen, terwijl er voor zichzelf aanmeldende (herintredende) vrouwen wegens geldgebrek

geen plaats is.

Onderzoek laat zien, dat de banenpoolers zelf vaak zeer gemotiveerd zijn. Voor mensen, die jarenlang uitzichtloos achter de geraniums zaten, kunnen de banenpools een uitkomst betekenen in de vorm van zinvolle en maatschappelijk gewaardeerde bezigheden.

Minder mooi is het, dat hen beloften worden gedaan voor de toekomst - een vaste baan tot aan het pensioen - die niet waar kunnen worden gemaakt. De financiering van de banenpoolregeling is tenslotte slechts voorzien tot 1994. Wat er daarna gebeurt met de banenpools is vooralsnog koffiedik kijken.

Binnen het CBA hebben de werkgevers- en werknemersorganisaties inmiddels hun ernstige twijfel uitgesproken over de doelmatigheid van de banenpoolregeling. FNV-vice-voorzitter Karin Adelmund sprak van 'pseudo-arbeid' en 'een dure oplossing, zonder dat de werkgelegenheid echt is verruimd'. Volgens de overheersende mening in het CBA kan vereenvoudiging van de ingewikkelde regelgeving er wellicht toe bijdragen, dat de situatie wat verbetert. De werknemers en de werkgevers zien echter geen enkel heil meer in een uitbreiding van de banenpools.

Jos van Meeuwen, Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming, Prinsenhofsteeg 10m, 1022 EE Amsterdam. ■

De Postbus 51-spot "Stoer is zo stom als een heipaal" is onlangs met goud bekroond op het 1991 International Film & TV Festival van New York. In deze spot wordt het stoere gedrag in de bouwbranche aan de orde gesteld door een karikatuur van de stoere bouwvakker de grond in te heien. Naast hem geeft de "gezond verstand bouwvakker" het goede voorbeeld.

De spot is gemaakt in opdracht van de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

In de motivering noemde de jury elementen als de originaliteit, simplicitéit en duidelijkheid waarmee "veilig werken" onder de aandacht wordt gebracht.

De Postbus 51-spot is onderdeel van de campagne "Je weet hoe je werk veiliger kan? Doe het dan!". De campagne, die ontwikkeld is door het reclamebureau PMSW/Y&R, is het resultaat van de ondertekening van het convenant Arbeidsomstandigheden Bouwnijverheid. Daarin hebben werkgevers, werknemers en overheid zich vastgelegd op een aantal afspraken om de arbeidsomstandigheden in de bedrijfstak te verbeteren. Een van de instrumenten die daarbij worden ingezet, is voorlichting.

De spot behaalde eerder een nominatie voor de Euro Best Awards, de Europese prijs van creatieve directeurs van reclamebureaus en een eervolle vermelding bij de Epica, de Europese prijs van reclamevakkers. De Postbus 51-spot is inmiddels zo'n 70 keer vertoond en zal ook de komende jaren de bouwvakker nog wijzen op het belang van veilig gedrag op het werk. ■

Wetgeving ziekteverzuim en WAO

door Jan Schrauwen, LSV/WAO

Midden vorig jaar ontstond een heftige discussie over de ziektewet en de WAO. Na de zeer omstreden besluiten wordt nu de preciese wetgeving uitgewerkt. En daarbij is al zoveel vertraging opgelopen, dat het maar de vraag is of de voorgestelde wetswijzigingen op 1 januari 1993 zullen ingaan. Hieronder een overzicht van de stand van zaken.

Voorlopige kabinetsvoorstellen - zomer 1991

Het kabinet heeft in juli en augustus 1991 een groot aantal voorstellen gedaan om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid terug te dringen.

1. Maatregelen voor een betere opvang en begeleiding van zieke en arbeidsongeschikte werknemers.
2. Maatregelen om het ziekteverzuim terug te dringen.
3. Maatregelen om de (toename van) het aantal arbeidsongeschikten te beperken.

Onderdeel van de voorstellen is het beperken van de hoogte van de WAO-uitkering voor (toekomstige) arbeidsongeschikten, die op 1 juli 1992 jonger zijn dan 50 jaar. Deze voorlopig voorstellen van het kabinet zijn door het parlement geaccepteerd als het vertrekpunt voor de voorbereiding van wetsvoorstellen. Het parlement stelde tevens vast dat het bij de behandeling van de afzonderlijke wetsvoorstellen scherp zou letten op in ieder geval de volgende punten:

- a. De maatregelen ter bespreking van het aantal zieken en arbeidsongeschikten (aanscherping van het volumebeleid).
- b. De zgn. "onomkeerbare gevallen".
- c. De gevolgen voor de bestaande gevallen, indien de terugdringing van de arbeidsongeschiktheid meevalt (b.v. niet laten doorgaan van de voorstellen over bevrozing etc.).
- d. De meer fundamentele herbezinning op de structuur van de WAO verzekering en met name het deel daarvan dat door de overheid bij wet moet worden geregeld.

Uitwerking in wetsvoorstellen

De kabinetsplannen worden uitgewerkt in drie wetsvoorstellen omtrent de Terugdringing van het Arbeidsongeschiktheidsvolume (TAV). De TAV I is reeds in december 1991 in de tweede kamer behandeld. Afhankelijk van de behandeling in de eerste kamer zal de vermoedelijke ingangsdatum op 1-3-1992 of 1-4-1992 uitkomen. De TAV II zal over de terugdringing van het ziekteverzuim gaan en komt in het voorjaar van 1992 aan de orde. De TAV III zal voornamelijk gaan over passende arbeid en de structuur van de WAO en zal ook nog dit voorjaar behandeld worden. De wetsvoorstellen worden van toepassing op werknemers en werkgevers uit het particuliere bedrijfsleven. Het kabinet heeft besloten dat de maatregelen op soortgelijke wijze moeten gaan gelden voor de overheid en het overheidspersoneel.

Terugdringing Arbeidsongeschiktheidsvolume (TAV I)

De kabinetsvoorstellen die zijn opgenomen in het wetsvoorstel "Terugdringing Arbeidsongeschiktheidsvolume" (TAV I), dat in september 1991 door het kabinet aan het parlement is aangeboden, betreffen:

- a. verplichte medewerking van werkgevers en werknemers aan werkherhervatting in de ziektewetperiode
- b. premiedifferentiatie voor de ziektewet
- c. invoering van een bonus-malus systeem voor de WAO
- d. loonkostensubsidie voor het in dienst nemen van een gedeeltelijk arbeidsongeschikte (max. 4 jaar lang 20% van het loon)
- e. een jaar lang uitstel van schatting van arbeidsongeschiktheid voor

iemand die een arbeidsgerichte scholing volgt

- f. verhoging van 70% naar 100% ziekengeld-uitkering voor werknemers met een WAO/AAW-uitkering die in dienst treden
 - g. verplichte medewerking van werkgevers en werknemers bij werkherhervatting in de WAO-periode
 - h. registratie van werkzame gehandicapte werknemers.
- Bij de behandeling van TAV I in de tweede kamer is besloten:
- a. een bedrijfsgezondheidszorg voor alle bedrijven verplicht te stellen, zodat preventie, controle en begeleiding van zieke werknemers beter geregeld kan worden. Vanaf januari 1993 is de werkgever verplicht een vorm van gezondheidszorg beschikbaar te stellen aan alle werknemers. (Motie Beijlen-Geerts).

- b. Er komt een sterkere nadruk op terugkeer naar het arbeidsproces in het eerste jaar van de ziekte. De tweede kamer heeft besloten de zesde-maandsmelding te vervangen door een verplichte zesde-weeksmelding. Na zes weken ziekteverzuim is de bedrijfsvereniging verplicht de GMD hiervan op de hoogte te stellen. Zo kan de GMD in een zeer vroeg stadium alle mogelijkheden van de werknemer in kaart brengen om het werk te hervatten of om andere passende arbeid te gaan verrichten. Ook heeft de tweede kamer besloten dat de GMD na dertien weken ziekteverzuim van de werknemer, in overleg met de werkgever en de werknemer, een reïntegratieplan opstelt ten behoeve van de herintreding van de werknemer in het arbeidsproces. Zowel over de zesde-weeksmelding als over het dertiende-weeks reïntegratieplan adviseert de SVr afwijzend omdat het onmogelijk is een groep te selecteren voor wie de maatregelen zinvol zijn en de GMD de maatregelen niet op iedereen kan toepassen.

c. De vordering waarmee een werkgever wordt geconfronteerd als hij zonder deugdelijke gronden weigert mee te werken aan werkhervatting is mogelijk, zolang er sprake is van dienstbetrekking en kan dus ook na het eerste WAO-jaar doorlopen. Een deel van de opbrengsten van de boetes die aan werkgevers wordt opgelegd zal worden gebruikt voor preventiebeleid.

In het voorjaar in de tweede kamer

Het wetsvoorstel over de terugdringing van het ziekteverzuim (TAV II) behandelt:

- De eerste zes weken ziekteverzuim komen voor rekening van de werkgever.
- Gevolgen voor het loon bij ziekteverzuim in CAO regelen.
- Inleveren van vakantiedagen bij ziekte in CAO regelen.

Het wetsvoorstel over de herstructurering van de WAO (TAV III) behandelt de verruiming van het begrip passende arbeid en de nieuwe berekening van de WAO-uitkeringen. Vooral bij dit laatste wetsvoorstel zijn enkele extra discussiepunten van belang.

- De onomkeerbare gevallen. Het blijkt niet eenvoudig te zijn om een objectief criterium te vinden dat in de wet kan worden vastgelegd. Er wordt aan gedacht de onomkeerbaarheid te koppelen aan de stabiliteit van het ziektebeeld en de revalidatiemogelijkheden. In de keuringspraktijk zou het dan moeten gaan om de samenhang tussen beoordeling, revalidatie en reïntegratie. De "onomkeerbare" zou een arbeidsongeschikte zijn die onmogelijk te reïntegreren is.
- Als de volumeontwikkeling meevalt, komt er ruimte om de voorgestelde maatregelen voor de bestaande WAO-ers onder de 50 jaar te herzien. Dit wordt een belangrijk punt indien de prognose

ses en de feitelijke gegevens wezenlijk gewijzigd zijn sinds de afgelopen zomer.

In de kamer wordt, naast deze drie wetten, discussie gevoerd over:

- de voorzieningen voor gehandicapten
- de koppeling van minimumloon en uitkeringen en de hoogte van het minimumloon - ministselsel of basisstelsel.
- de herstructurering van de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid (bedrijfsverenigingen, GAK, GMD).

Voorzieningen voor gehandicapten

De bestaande wettelijke regeling biedt alleen voorzieningen voor gehandicapten tot 65 jaar. De 65-plusser die voor het eerst een voorziening nodig heeft moet naar het ziekenfonds of de AWBZ of de bijzondere bijstand of een particulier fonds als het Prinses Beatrixfonds. Om aan deze lokettenmisere een eind te maken heeft staatssecretaris Ter Veld op 23 januari 1992 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd over de voorzieningen voor gehandicapten.

Daarin geeft ze aan dat vanaf 1 januari 1993 ook gehandicapten ouder dan 65 jaar een vergoeding kunnen krijgen voor onder meer taxikosten, rolstoelen, extra hulp in het huishouden, hulpmiddelen bij algemene dagelijkse levensverrichtingen en aangepaste woninginrichting. De reeds aangekondigde eigen bijdrage voor voorzieningen wordt dit jaar nog niet ingevoerd. Ook de halvering van de vergoeding voor het gebruik van (rolstoel)taxi en eigen auto wordt uitgesteld. Wel wordt op 1 oktober 1992 de vergoeding voor vervoerskosten met 10% verlaagd.

Bij de brief is ook een concept-wetsvoorstel gevoegd voor een nieuwe Wet voorzieningen gehandicapten. Hierin wordt de overheveling van voorzieningen voor woningaanpassing en het vervoer naar de

gemeenten geregeld. Het nu nog niet invoeren van kostenmaatregelen heeft gevolgen voor de gemeenten als zij de voorzieningen op 1 januari overnemen. De gemeenten moeten zelf bedenken hoe ze voorzieningen aan ouderen toekennen, zonder dat de totale uitgaven voor de regeling toenemen. Ze kunnen bijvoorbeeld een eigen bijdrage vragen, naar het inkomen van de aanvrager kijken, lagere vergoedingen voor vervoerskosten vaststellen of meer collectieve in plaats van individuele vervoersvoorzieningen scheppen.

Tijdens een commissievergadering op 29 januari bleek dat er voldoende politieke steun is voor het plan om gehandicapten voortaan door te sturen naar gemeenten. Omdat er geen extra geld is vrijgemaakt, zullen alle gehandicapten met bezuinigingen te maken krijgen.

Ministelsel of basisstelsel

De meest radicale voorstellen over het minimumloon komen van de werkgevers: afschaffen. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid pleitte voor het verlagen van het minimumloon voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt met 30 procent. Tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van SoZaWe gaf het CDA een duidelijk signaal naar een bevestiging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen te willen. Minister De Vries koos er dit jaar niet voor het minimumloon te bevestigen: de hoogte van het bruto-minimumloon zit al bij de Europese middenmoot, het is beter vast te houden aan de Wet Koppeling met Afwijkingsgronden, die net dit jaar is aangenomen en te pleiten voor algemene loonmatiging. Alle energie moet volgens De Vries ingezet worden om uitbreiding van werkgelegenheid te krijgen, met name in de commerciële dienstverlening.

In "Strategische Verkenningen" van het Ministerie van SoZaWe wordt niet gekozen voor een ministelsel.

Nu al zit 78% van de uitkeringen op het sociaal minimum. Het ministerie kiest voor een "basisstelsel", waarbij ook voorwaarden vastgelegd worden voor wettelijke, bovenminimale uitkeringen.

Herstructurering van de uitvoeringsorganisatie

Al vanaf 1967, het jaar waarin de GMD werd opgericht, is de uitvoeringsorganisatie in discussie. In september 1989 heeft de Staatssecretaris van SoZaWe een "voorstel" van wet tot de herziening van de uitvoeringsorganisatie van de Sociale Verzekeringen" voor advies voorgelegd aan de Sociaal Economische Raad en de Sociale Verzekeringsraad. Uit dit voorontwerp blijkt dat het kabinet het aantal bedrijfsverenigingen wil verminderen.

Met behulp van de SER- en Svr-adviezen werden opnieuw reorganisatieplannen ontwikkeld. Die moeten een oplossing bieden voor de versnippering van de uitvoeringsorganisatie, de competentiegeschillen, de ondoorzichtigheid voor de klant, het gebrek aan kostenbeheersing, de gescheiden trajecten ZW en WAO, de schotten tussen de advisering door de GMD en de uitvoering door het GAK en de bedrijfsverenigingen. Tegelijk met de tussenbalans werd in februari 1991 het regeringsstandpunt over de reorganisatie van de sociale verzekeringsorganisatie uitgebracht. In de nieuwe organisatiestructuur komt de afhandeling van ziekte en arbeidsongeschiktheidsgevallen volledig in handen van de bedrijfsverenigingen. Deze zullen dan niet alleen het recht op uitkering beoordelen, maar ook de mate van arbeidsongeschiktheid schatten en nagaan of een voorziening voor leef- en arbeidsomstandigheden noodzakelijk is en de werknemer begeleiden bij de terugkeer naar de werkplek. De GMD houdt door deze verschuiving van taken op als zelfstandig orgaan te bestaan.

Een nieuw in te stellen Gemeenschappelijk Bestuursorgaan zal de uitvoering van de wetten moeten coördineren. Voor de bemiddeling van gedeeltelijk arbeidsongeschikten, die niet in hun eigen bedrijf herplaatst kunnen worden, moet er een apart regionaal kantoor komen dat nauw moet samenwerken met het arbeidsbureau.

De SER en de Svr hebben advies uitgebracht over het voorstel tot wijziging van de uitvoeringsorganisatie en het kabinet zal dit voorjaar een definitief wetsvoorstel indienen voor de nieuwe structurering. Er wordt gesproken over een "cultuuromslag" die plaats moet vinden bij deze instanties. Een wijziging in werkwijze van administratie van uitkeringen naar begeleiding en terugplaatsing van werknemers in de arbeid. In het voorjaar van 1992 zal de regering een voorstel tot wijziging van de Organisatiewet Sociale Verzekering aan de Tweede Kamer aanbieden.

Ondertussen zijn de besturen van de Federatie van Bedrijfsverenigingen, van GAK en GMD al begonnen met maatregelen die vooruitlopen op komende wetgeving. Al in oktober 1991 heeft de Federatie van Bedrijfsverenigingen voorgesteld de huidige GMD-taken te laten uitvoeren door het GAK met behoud van de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het GMD-bestuur. De keuringsartsen en arbeidsdeskundigen van de GMD worden volgens de voorstellen ondergebracht bij het GAK en de hoofddirectie van het GAK wordt belast met de algehele leiding over het GMD-personeel. Die voorstellen hebben geleid tot een discussie over de vraag of deze voorstellen nu wel of niet strijdig zijn met de Organisatiewet Sociale Verzekering. De wetgever heeft twee instanties, een adviserende en een besluitvormende, in het leven geroepen. De GMD heeft op grond van artikel 22a van de Organisatiewet Sociale Verzekering een onafhankelijke, adviserende en coördinerende

taak, waarmee de wetgever een waarborg voor zorgvuldige besluitvorming door de uitkerende instantie heeft gegeven.

Commentaar van de WAO-platforms

De hoofdpunten van kritiek van de WAO-platforms zijn als volgt kort weer te geven:

De enige effectieve manier om de arbeidsongeschiktheid aan te pakken is:

- * voorkomen dat werknemers ziek worden of in de WAO belanden,
- * goede en vroegtijdige begeleiding van zieke werknemers,
- * zorgen voor betere mogelijkheden voor terugkeer in betaald werk reintegratie.

De voorgestelde wijzigingen leggen de rekening voor het uit de hand lopen van de WAO bij de slachtoffers in plaats van bij de daders en dat is volstrekt onrechtvaardig.

Het vooruitlopen van de Federatie van Bedrijfsverenigingen en de Gemeenschappelijke Medische Dienst op wijziging van de Organisatiewet Sociale Verzekering is strijdig met behoorlijke besluitvorming. Het vervallen van de onafhankelijke adviesfunctie van de GMD is zeer schadelijk voor de WAO-ers.

En ten slotte: In de hele discussie blijft de cliëntenparticipatie zwaar onderbelicht.

De aanhouder wint

Over Sociale Vernieuwing, opbouwwerkmethodieken, jeugdbeleid en jeugdwerk.

door Henk Geelen, consultant jeugdwerk LIOSE

Jeugdwerkers die zichzelf pedagogen en agogen noemen, zien weer perspectief en kunnen scoren. Landelijk en lokaal komt integraal jeugdbeleid meer in de picture. Preventie is een nieuw sleutelbegrip, netwerkontwikkeling een methodiek die daarbij past. Sociale Vernieuwing kan ontwikkelingen versnellen. De herwaardering van een bijna vergeten werksoort is op komst. Henk Geelen put uit ervaringen vanuit Limburg.

Natuurlijk kan het jongerenwerk het jaar 2000 halen. En niet door of naar de jeugdhulpverlening te trekken, of door zich te concentreren op sociale en culturele activiteiten voor grote groepen jongeren. En er zit dikke kans in dat het professionele kinderwerk erin slaagt om zich uit een bijna verloren positie naar boven te werken. Soms zit de klad in het meidenwerk: maar even vaak leeft het ook weer op, slagen jeugdwerkers erin groepen meiden voor het voetlicht te halen. Als het echt lukt zal ook het jeugdwerk voor jonge allochtonen een opleving gaan kennen, onder andere door de aanstelling van allochtone jeugdwerkers. Het sociaal-cultureel werk ondersteunt of participeert actief in de vernieuwing van de kinderopvang, inclusief de jongste loot aan de stam, de buitenschoolse opvang. Ondanks bezuinigingen in en herstructurering van het welzijnswerk, ondanks "zoekend" WVC-beleid, is er voldoende beleidsruimte om op lokaal niveau vernieuwing in het jeugdwerk door te voeren, die past bij deze tijd. Sociale Vernieuwing kan daarvoor versnellen en structuurdoorbrekend helpen. Jeugdwerkers en ondersteuningsinstellingen slagen daarin, wanneer de rol van de jeugdwerker als pedagoog versterkt en verbeterd wordt, en wanneer de jeugdwerker zich opbouwwerkmethodieken eigen maakt en gebruikt. Dat perspectief bewijst zich in de praktijk: in buurten, dicht bij groepen achtergestelde jeugdigen, hun ouders en de sociale verbanden waarin zij leven. En niet alleen in Limburg!

In dit artikel wil ik een aantal relevante beleidsontwikkelingen in hun onderlinge samenhang verduidelij-

ken, die dit perspectief ondersteunen. Ook wil ik enkele voorbeelden noemen van praktijkwerk, waarin dit perspectief zichtbaar wordt. Uitputtend is deze analyse niet. WVC- en lokaal welzijnsbeleid kunnen sterk bekritiseerd worden: in dit artikel gaat het meer om verduidelijking van overlevingskansen: daar hoort vastberadenheid en een positieve insteek bij.

Sociale Vernieuwing en Jeugdbeleid

Toen in 1984 de WVC-nota Jeugdbeleid verscheen werd er al een toekomstig kader geschetst, dat nu langzaam zichtbaar wordt. Kernwoorden daarin zijn vernieuwing, doelmatigheid, samenhang en samenwerking, en preventie. Belangrijk is het beleid inzake Lokaal (Geïntegreerd) Jeugdbeleid: uiteindelijk subsidieert WVC 14 experimenten, waarin gemeenten en particulier initiatief de kans krijgen jeugdbeleid te vernieuwen. Die experimenten zijn per 1 januari 1992 afgerond: binnenkort worden de resultaten daarvan gepresenteerd door de VNG en onderzoekers. Erg veel aandacht hebben die experimenten nog niet gekregen, daarvoor waren de middelen ook te beperkt. Duidelijk is wel, dat er vernieuwingsmogelijkheden zijn: in lokaal jeugdbeleid worden schotten doorbroken. Een integrale benadering van jeugd(problemen) wordt mogelijk gemaakt. Naast algemeen jeugdbeleid onderscheidt men gericht inhaal- en preventiebeleid. Een indeling in leeftijdsgroepen vergemakkelijkt gerichte specifieke actie. Datzelfde geldt voor doelgroepen, probleemvelden en leefmilieu's.

Analyse- en beleidskader zijn daardoor wel complexer geworden, maar met de ontwikkelde instrumenten en modellen kan een vernieuwingsproces op gang worden geholpen waarin de inhoud van jeugdbeleid wordt gebaseerd op een goede analyse.

Het is nu aan gemeenten, welzijnsinstellingen en hun ondersteuningsstructuur om dit kader te adopteren. WVC stimuleert immers steeds minder, richt zich blijkens haar jongste publicaties alleen nog op preventie, kwaliteitsverbetering van de zorg (in de jeugdhulpverlening) en categoriaal beleid. Sociale Vernieuwing kan de lokale beweging zijn, waarin een dergelijk kader versneld kan worden ingevoerd.

De nota Sociale Vernieuwing stond bol van de begrippen 'beleidsverandering' en 'preventie'. Specifieke aandacht voor jeugdbeleid werd niet genoemd. Leefomgeving en scholing en arbeid zouden de twee belangrijkste werkelden moeten worden. In veel gemeenten is dat ook gebeurd. Deze accenten hebben ervoor gezorgd dat de afgelopen jaren jeugdbeleid minder aandacht trok.

Dat verandert nu. In de laatste voortgangsnote van WVC over Sociale Vernieuwing wordt duidelijk gemaakt dat inspanningen ten behoeve van jeugdigen aan de orde zijn. In de recente beleidsbrief van WVC wordt sturing op het terrein van jeugdbeleid en preventie concreetiseerd langs verschillende lijnen. De Afdeling Preventie van de Directie Jeugdbeleid en de directie Minderheden, Vluchtelingen en Asielzoekers profileren zich daarin sterk, in ieder geval sterker dan ander sectorbeleid. Dat betekent dat jeugdwerkers die zich zodanig ontwikkelden, dat zij mede vorm kunnen geven aan dit beleid, goede gesprekspartners zijn voor gemeenten. Instellingen voor sociaal-cultureel werk, die het opbouwwerk als methode hoog hielden, kunnen zelfs initiatieven nemen om met andere instellingen, uit andere sectoren,

gemeenten te bewegen lokaal jeugdbeleid te ontwikkelen, zo blijkt.

Jeugdwerk, opbouwwerk en de praktijk

Ook al blijkt uit de inventarisatie van scripties en werkstukken over opbouwwerk in het decembernummer van Mededelingen Opbouwwerk, dat er relatief weinig werkstukken handelen over opbouwwerk en jeugd, ze zijn er wel. In de praktijk zijn er nog voldoende jeugdwerkers, die opbouwwerkmethodeken hanteren. Dat heeft natuurlijk een historie.

Jongerenopbouwwerk, geïntroduceerd door Noorda en Veenbaas, is nooit verdwenen en kent zelfs een recente opleving in het project "Jongerenopbouwwerk op het platteland". Veel jongerenwerkers zijn in de afgelopen jaren hun "centra" kwijtgeraakt en accepteerden soms noodgedwongen een andere werkwijze: probleemgericht werken, gericht op specifieke doelgroepen, buurten, werkvelden. Voorbeelden daarvan zijn er te over. De straathoekwerkprojecten bijvoorbeeld, die bezuinigingen en beleidsveranderingen overleefden, worden allen gekenmerkt door een werkwijze waarin naast opvang, sociaal-cultureel werk en (lichte) vormen van hulpverlening, samenwerking met andere instellingen en sectoren (scholing, arbeid, justitie) geconcretiseerd werd. Daarnaast hebben die projecten een duidelijke rol in beïnvloeding van instellings- en overheidsbeleid: straathoekwerkers zijn niet alleen pedagogen of hulpverleners, maar evenzogoed agogen, opbouwwerkers, zich richtend op structuur- en systeemdoorbrekende (beleids)vernieuwing.

In het onderwijsopbouwwerk ligt ook al een hele historie: welzijnswerkers, veelal jeugdwerkers, die in het kader van het onderwijsvoorraagsbeleid, vanuit buurniveau of specifieke doelgroepen en in samenwerking met scholen de onderwijskan-

sen van achtergestelde groepen jeugdigen bevorderen. Ook op dit terrein is de laatste jaren veel aan de hand geweest: WVC trok zich eerst terug uit het OVB, maar wil nu weer wel. De aandacht verschooft naar voorschools en buitenschools werk. Maar ze zijn er nog: de jeugdwerkers die vanuit een sterk door ouders beïnvloed school-buurt-overleg activiteiten organiseren, voorzieningen in de buurt halen, inspelen op nieuwe beleidsontwikkelingen en trends. Dat zijn niet de kinder- of jongerenwerkers die alleen clubs draaien, participeren in school-buurt-projecten of spijbelopvanggroepen, maar opbouwwerkers die een centrale rol spelen in de organisatie van samenwerking en samenhang, sterk stimulerend optreden en hun werk constant vernieuwen.

In de ontwikkeling van het meidenwerk hetzelfde: intussen leerden we dat uitvoering van activiteiten voor meiden alleen onvoldoende is, veelal geen waarborg voor continuïteit levert. Succesvol meidenwerk organiseert instellingen en projecten, beïnvloedt beleid, is met meiden een pleitbezorger voor positieve actie.

Kinderopbouwwerk wordt in recente publicaties van Pook genoemd als een methode van werken die verder gaat dan de uitvoering van sociaal-culturele activiteiten: het gaat dan om professionals die als specialisme het werken met kinderen (en ouders) in achterstandssituaties hebben. Dat zijn veelal ook de werkers die het kinderwerk omhoog hielden en in vernieuwingsprojecten terecht kwamen. Het Landelijk Kinderwerk Overleg brengt ontwikkelingen op provinciaal en lokaal niveau bij elkaar.

Op het terrein van het preventieve jeugdwerk verwijs ik natuurlijk naar LIOSE's project Jeugd welzijnswerk: buurtnetwerken jeugdhulpverlening zijn een voorbeeld van netwerkontwikkeling, rondom jeugdigen, hun ouders en professionals uit alle wijkgericht werkende disciplines

voor jeugdigen, gecoördineerd door sociaal-cultureel werkers/opbouwwerkers. Die ontwikkeling komt voort uit de praktijk en blijkt zo stimulerend dat WVC buurtnetwerken als basisvoorziening voorstelt in haar preventie-nota. We verlegden die methodiek ook naar de leeftijdsgroep 12-18 jarigen; daar blijken jongerenwerkers in staat soortgelijke modellen voor samenwerking te realiseren.

We houden hier ook niet op, maar gaan in het nieuwe project "Interactief" verder: kijken naar het buitenland en implementeren succesvolle methodieken die elders ontwikkeld werden. En niet alleen in Limburg gebeurt veel; op tal van andere plaatsen neemt het sociaal-cultureel werk een initierende en coördinerende rol op het terrein van preventief jeugdwerk of opvoedingsondersteuning. In toenemende mate gebeurt dat ook in het kader van de ontwikkeling van lokaal jeugdbeleid of Sociale Vernieuwing.

Een lange adem

Niet dat dat allemaal even gemakkelijk gaat. Veel jeugdwerkers moeten zich moeite doen die opbouwwerkpraktijken te combineren met hun rol als pedagoog naar vrijwilligers, jeugdigen en ouders. Het thema-nummer van MO over netwerkontwikkeling in het jongerenwerk (van Marnix van der Waals) was voor LIOSE een opsteker, een houvast: we speelden de vertaling terug naar jeugdwerkers op ons symposium. In instellingen is de onderscheiding tussen (wijk)opbouwwerkers en sociaal-cultureel werkers vaak nog te groot, krijgt jeugdwerk (of onderdelen daaruit) nog onvoldoende aandacht. Bij sociale vernieuwing moet soms geknokt worden door jeugdwerkers om (via hun instelling) naast arbeidsmarkt- en buurtbeheerprojecten ontwikkelings- en vernieuwingsprojecten voor jeugdigen in plannen op te nemen. In sommige steden is het sociaal cultureel werk zo verzwakt, dat

Prejop: preventieproject voor jongeren met politie contacten

andere instellingen en sectoren de rol van het professioneel jeugdwerk overnemen.

WVC moet nog echt overtuigd worden van de (praktijk)waarde van deze werksort. Het NIZW en ook het LPO geven deze praktijkontwikkelingen nog niet de steun die men verdient.

Maar, de aanhouder wint ■

Een greep uit relevante literatuur:

"Nota Jeugdbeleid", Ministerie van WVC, Rijswijk, 1984;

"Werken met jongeren. Vier opties voor netwerkontwikkeling", Marnix van der Waals, themanummer Mededelingen Opbouwwerk, mei 1989;

"Netwerken voor jeugdhulpverlening. Een methodiek voor preventieve jeugdhulpverlening op buurtniveau", Henk Geelen, Jan Kessels en Marieke Vorstermans, Acco, Amersfoort, 1989;

"Het OVB voorbij ... voorbij het OVB", Henk Geelen, Stimulans, april 1990;

"Samenwerking met sociaal-cultureel werk kan", Carolien Magnus, Stimulans, juni 1990;

Verslag Symposium Jeugdwerk, LOESE, Roermond, 1990;

"Onderwijs en welzijn: twee geloven op een kussen", Henk Geelen, Stimulans, januari 1991;

"Informatie-map Buurtnetwerken Jeugdhulpverlening", Spel- & Opvoedingsvoorlichting, Den Haag; Voortgangsnotitie Sociale Vernieuwing, Ministerie van WVC, Rijswijk, juni 1991;

"Opvoedingssteun op maat"; hoofdlijnen pedagogische preventie in het kader van het jeugdbeleid, Ministerie van WVC, Rijswijk, november 1991;

"Samen werken langs nieuwe wegen. Welzijnsbeleid in de jaren negentig", Ministerie van WVC, Rijswijk, november 1991.

"De kinderwerker als agoog ... ook dat nog!", Henk Geelen, in: "Kinderen en kinderwerk in de grote stad", verslag Conferentie 16-4-1991, Matrix, Amsterdam, november 1991.

Het Amsterdamse preventieproject voor jongeren die met de politie in aanraking komen (Prejop), is maar zeer ten dele geslaagd. De voorbereidingen waren onvoldoende, medewerkers onervaren en het ontbrak aan een duidelijk projectplan. Ook blijkt de positie van jongeren die met Prejop in aanraking zijn geweest, achteraf niet te verschillen van die jongeren die niet door het project bereikt zijn. Tot deze conclusie komt het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van justitie in een onlangs gepubliceerde evaluatie. Doel van Prejop is om de hulpverlening aan kinderen en jongeren tot 18 jaar die in aanraking komen met de politie vroegtijdig op gang te brengen.

De onderzoekers stellen niettemin vast dat een instelling als Prejop wel degelijk in een behoefte kan voorzien. Zo werkt in Den Haag sinds 1983 een vergelijkbaar project. Volgens de onderzoekers zou Prejop veel beter tot zijn recht komen wanneer het uitsluitend werkt als intermediair tussen politie en hulpverlening en niet zelfstandig de hulpverlening ter hand neemt. Ook zou de doelgroep beperkt moeten worden.

In zo'n situatie dient er een duidelijk onderscheid te zijn tussen de taak van de politie, Prejop en de bestaande hulpverlening. De politie functioneert als 'vindplaats' van risicjongeren. Prejop verzamelt vroegtijdig nadere informatie, interpreteert de situatie en probeert indien hulpverlening nodig is, de jongere onder te brengen bij een bestaande instelling.

Achtergrond Prejop

Het preventieproject in Amsterdam is een initiatief van de gezamenlijke gezinsvoogdij-instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming en de afdeling jeugd- en zedenpolitie van de Amsterdamse politie. Het project is in 1989 in principe voor twee jaar ingesteld.

Het project is ontstaan uit de behoefte vroegtijdig bij jongeren problemen te kunnen signaleren en hen op die wijze trachten te behoeven voor het afglijden naar een 'criminele carrière'. Daarbij werd speciale aandacht nodig geacht

voor Marokkaanse jongeren in Amsterdam.

De onderzoekers concluderen vooral dat het bij Prejop heeft ontbroken aan een degelijke voorbereiding. Voor de start zijn alleen de grote lijnen geschetst. Er is geen projectplan opgesteld waarin de doelstellingen van het project, de procedures, prioriteiten en bevoegdheden worden verduidelijkt.

Daarbij komt dat het Prejop-team jong en onervaren was. Daarmee is in de voorbereiding onvoldoende rekening gehouden.

De medewerkers van Prejop blijken slechts zeer beperkt in staat een taxatie te maken van de positie van de betrokken jeugdigen. Dat komt vooral door onduidelijkheid over de werkwijze. Bovendien vindt Prejop het moeilijk zich te beperken tot alleen een inschatting van de positie van de jongere. Het liefst verleent men toch zelf hulp.

De onderzoekers hebben dan ook vastgesteld dat het aantal gevallen waarin daadwerkelijk sprake is van hulpverlening of een verwijzing tot stand wordt gebracht, gering is, evenals het effect van de contacten met Prejop.

De WODC-onderzoekers hebben ten behoeve van hun onderzoek ook een groot aantal jongeren gesproken. Daaruit is gebleken dat het heel goed mogelijk is betrekkelijk snel een goed oordeel te vormen over de positie van de jongere. Dat kan aan de hand van een vragenlijst

over de situatie op school, thuis en de vrijetijdsbesteding. Zo blijkt uit het WODC-onderzoek dat de helft van de Amsterdamse jongeren met politiecontacten goed functioneert (op school, thuis en in de vrije tijd). Bij een derde is sprake van matig functioneren en ongeveer veertien procent functioneert ronduit slecht. De 'goed functionerende' kinderen zijn in het algemeen jonger dan dertien jaar en onder hen zijn relatief veel Marokkaanse jeugdigen. De aanwezigheid van problemen blijkt volgens de onderzoekers afhankelijk van de leeftijd en niet van de etnische achtergrond. Hoe ouder de jongere, hoe meer politiecontacten en hoe vaker er sprake is van slecht functioneren. Daarom bevelen de onderzoekers Prejop aan zich op deze (oudere) doelgroep te richten.

Tenslotte adviseren de onderzoekers om bij dergelijke projecten meer tijd te besteden aan de voorbereiding en randvoorwaarden. In de aanbevelingen wordt een zevenstappenplan voorgesteld. Kort samengevat komt dat erop neer dat alle betrokkenen voor de start van een project een duidelijk en eenduidig beeld moeten hebben van de doelgroep en de doelstelling van het project en moeten beschikken over een uitgewerkt projectplan.

Voor meer informatie en een exemplaar van het onderzoeksverslag kan men terecht bij het ministerie van justitie, afdeling voorlichting, postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Er komt geen duidelijker toegang tot de voorzieningen voor gehandicapten. Gehandicapten die jonger dan 65 jaar zijn, krijgen hogere kosten en worden aangetast in hun verplaatsingsmogelijkheden. Zij moeten de rekening betalen voor de toelating van oudere gehandicapten tot de AAW-voorzieningen. Dit betekent wel een verbetering voor oudere gehandicapten, maar daar staat tegenover dat deze meer moeten gaan betalen voor noodzakelijke aanpassingen aan hun woning. De uitvoeringskosten van de eigen bijdragen die geheven worden, zijn hoger dan de opbrengst ervan. Dit zijn enkele uitkomsten van een onderzoek naar de gevolgen van de voorgenomen reorganisatie van de AAW-voorzieningen, uitgevoerd door het NIMAWO, Nederlands Instituut voor Maatschappelijk Werk Onderzoek, te Den Haag.

Omdat mensen ouder dan 65 jaar niet krachtens de AAW zijn verzekerd, komen zij niet voor de AAW-voorzieningen in aanmerking. Per 1 januari 1993 wordt de AAW voor ouderen opengesteld. Volgens de regering kost dit 1065 miljoen extra. Daarom wordt er sterk bezuinigd op de bestaande voorzieningen. Verder worden de kosten verlaagd door het voorzieningenstelsel te reorganiseren. Het is de bedoeling dat dit leidt tot een duidelijker toegang tot de voorzieningen en tot een betere onderlinge samenhang en afstemming.

De zorgvoorzieningen (huishoudelijke hulp e.d.) worden van de AAW overgeheveld naar de ABWZ. De vervoersvoorzieningen, die nu in de AAW zitten, worden samengevoegd met woonvoorzieningen (nu AAW) en de woningaanpassingen (nu RGSHG, Regeling Geldelijke Steun Huisvesting Gehandicapten) in een nieuwe "woon- en leefvoorzieningenregeling". Deze zal uitgevoerd en betaald worden door de gemeenten (om dit financieel mogelijk te maken wordt de Rijksuitkering aan het

gemeentefonds structureel verhoogd).

De belangrijkste bezuinigingen zijn de volgende. Het vervoerskostenforfait wordt gehalveerd. De inkomensgrens waarboven men geen vervoerskosten vergoed krijgt, wordt verlaagd tot f 42.000 en voor elke voorziening moet een eigen bijdrage van f 172,- betaald worden. De laatste twee maatregelen worden door de onderzoekers van het NIMAWO afgeraden omdat de uitvoering ervan meer geld kost dan het oplevert.

Uit het onderzoek blijkt ook dat de beoogde verbetering van samenhang en afstemming van voorzieningen slechts ten dele wordt bereikt. Wonen en vervoer komen bij de gemeente in één hand. Maar de daarmee sterk samenhangende zorgvoorzieningen gaan juist naar de AWBZ. Van de beoogde verduidelijking van de toegang tot de voorzieningen, het zogenaamde 1 loket-systeem, komt niets terecht.

De publicatie "Voorzieningen voor gehandicapten en de opstelling van de AAW voor ouderen" kan besteld worden door f 12,50 over te maken op postgiro 147.17.27 van het NIMAWO te Den Haag o.v.v. "rapportnr. 96"

De burger in beeld

Kortgeleden werd op een conferentie van het LCSC een video over buurtbeheer in de wijk Malberg in Maastricht gepresenteerd. Malberg is een na-oorlogse wijk met ongeveer 6.500 inwoners. Deze wijk heeft het hoogste werkloosheidspercentage van de stad. In 1987 is de wijk, bij het aantreden van een nieuw college met een PvdA meerderheid, met twee andere wijken aangewezen als experimentgebied voor buurtbeheer.

Daarvoor waren een aantal redenen: de jeugdproblematiek (straatgroepen, vandalisme), criminaliteit, klachten over het dagelijks onderhoud van de wijk en problemen rond stedelijke ontwikkelingsplannen (m.n. woningbouw).

In 1990 is het experiment door de gemeente geëvalueerd en is door B & W besloten om buurtbeheer voor de hele stad in te stellen.

De video is opgebouwd als een drieluik: in deel 1 wordt verslag gedaan van de situatie zoals die in 1987 in Malberg was (voor de start van het experiment buurtbeheer). In deel 2 wordt verslag gedaan van het verloop van het experiment en in deel 3 worden de conclusies van de evaluatie op een rijtje gezet.

Na de inleiding in deel 1, waarin de kerngegevens van de wijk Malberg worden weergegeven, is het mogelijk om een werkopdracht in te lassen: ontwikkel een plan voor buurtbeheer in Malberg en betrek daarbij de bewoners zo goed mogelijk.

Buurtbeheer wordt in de video belicht door verschillende betrokkenen: de bewoners en leden van het buurtplatform, de verantwoordelijke wethouder, de ambtelijke coördinator buurtbeheer en de welzijnswerker. Er wordt een realistisch beeld geschetst en er worden een aantal praktische aanbevelingen over

buurtbeheer gedaan. Geen pasklare oplossingen, maar wel een aantal leermomenten voor gemeenten die met buurtbeheer nog in de startfase zijn.

De video is een productie van de conferentiewerkgroep LCSC samen met de werkplaats voor vernieuwing van het sociaal cultureel beleid, ondergebracht bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De technische realisatie was in handen van de Vereniging Lokale Omroep Drogen.

De video (duur 50 minuten) is te huur via de afdeling Bidoc, mevr. H. Groeneveld, tel. 070-3738610. Kosten f 15,- excl. verzendkosten.

Lokale omroep en sociale vernieuwing

Het NIZW brengt deze maand een nieuwe brochure uit onder de titel "Lokale omroep en sociale vernieuwing". De brochure laat zien dat lokale omroep een goed middel kan zijn om bekendheid te geven aan activiteiten op het terrein van sociale vernieuwing. De publicatie is bedoeld voor iedereen die met sociale vernieuwing of lokale omroep te maken heeft.

In een groot aantal gemeenten wordt serieus werk gemaakt van sociale vernieuwing. Veel lokale activiteiten zijn gericht op verbetering van het beheer van buurt en wijk - de woonomgeving - of op het aan het werk helpen van mensen. En het blijkt dat sociale vernieuwing werkt.

De gemiddelde burger merkt desondanks van al deze inspanningen en resultaten maar weinig. Dat is geen goede zaak, want daardoor ontstaat

het risico dat het lokale maatschappelijke draagvlak voor sociale vernieuwing zich onvoldoende ontwikkelt of langzaam weer verdwijnt.

Lokale omroep lijkt bij uitstek een middel om die onbekendheid met sociale vernieuwing te doorbreken en op peil te houden. Via lokale programma's kunnen mensen worden geïnformeerd over de bedoelingen en kunnen ze horen hoe het in de praktijk werkt. Instellingen kunnen de omroep gebruiken om te vertellen wat zij te bieden hebben en wie bij hen terecht kunnen.

Basiseducatie, werkbemiddeling, wijk- en gezondheidszorg kunnen zo onder de directe aandacht worden gebracht.

De NIZW-brochure schetst een beeld van een vijftal lokale situaties. De mogelijke rol van de lokale omroep en de kansen van instellingen om met de omroep (of andere lokale media) samen te werken komen uitvoerig aan de orde. Uit de beschrijvingen blijkt dat er weliswaar veel plannen zijn, maar dat een systematisch gebruik van lokale omroep eigenlijk nog van de grond moet komen. Het materiaal bevat niettemin veel suggesties en aanknopingspunten voor de praktijk.

De brochure kost 12,50 (incl. porto) en is te bestellen door storting van dit bedrag op giro 93326 t.n.v. NIZW/Bureau Haeghepoorte, afd. FAZ, Den Haag, o.v.v. nr. E 507.

"Zo moeder, zo dochter?!"

In de periode oktober 1989 tot maart 1991 heeft de Gelderse Raad voor het Jeugdbeleid (nu Spectrum) het project "Zo moeder, zo dochter?!" uitgevoerd. Dit project is ontwikkeld in nauwe samenwerking met een drietal vrouwenorganisaties, aangesloten bij de Provinciale Vrouwenraad Gelderland (PVRG), te weten: de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen, de Katholieke Plattelandsvrouwen Organisatie en de Nederlandse Christen Vrouwen Bond.

In het kader van dit project is aan vrouwenorganisaties en vrouwen-groepen in Gelderland een volledig uitgewerkt programma aangeboden voor een bijeenkomst met als thema "de rol van moeders bij de opleidings- en beroepskeuze van hun dochters." Het is gebleken dat moeders bij het maken van die keuze een belangrijke rol vervullen. Met dit project is gepoogd moeders attent te maken op de invloed die zij kunnen uitoefenen op hun dochters bij de keuze voor opleiding en beroep. Als moeders bewuster omgaan met de keuzemogelijkheden van meisjes, dan worden ook zij gestimuleerd om beter naar de toekomst te kijken en een weloverwogen keuze te maken. Dit is nu belangrijker dan ooit, omdat momenteel nadrukkelijk van meisjes wordt verwacht dat zij zich voorbereiden op een toekomstig bestaan, waarin zij zorgtaken binnenshuis combineren met (betaalde) arbeid buitenshuis. Gedurende de projectperiode hebben in de provincie Gelderland in totaal meer dan 60 bijeenkomsten plaatsgevonden, waaraan ruim 1.300 vrouwen hebben deelgenomen. De bijeenkomsten hadden een zeer ontspannen karakter. Het was zeker niet de bedoeling dat er alleen gepraat zou worden. Het

programma voor de bijeenkomsten stak zo in elkaar dat de deelnemers actief bezig konden zijn met onder andere een spannende quiz en het aan het aloude ganzenbord ontleende spel Levenspad. In het evaluatieverslag staat uitvoerig het verloop van het project beschreven.

Het materiaal dat ontwikkeld is voor de bijeenkomsten in het kader van dit project is gebundeld in een aparte uitgave. Deze kost f. 50,- en kan besteld worden door het bedrag over te maken op onderstaand gironummer o.v.v. materiaalpakket "Zo moeder, zo dochter?!".

Het evaluatieverslag kan besteld worden door 10,- over te maken op gironummer 3937495 t.n.v. Spectrum, Boulevard Heuvelink 2, 6828 KP Arnhem, o.v.v. evaluatieverslag "Zo moeder, zo dochter?!"

Implementatie-team ongewenste intimiteiten van start

Er moet een beleidsplan 'ongewenste intimiteiten' ontwikkeld, maar wat moet een dergelijk plan inhouden? Op school is een klachtenprocedure 'ongewenste intimiteiten' aangenomen, hoe geef je daar binnen de school meer bekendheid aan? In een stagevoorbereiding wil je aandacht besteden aan de problematiek van ongewenste intimiteiten, waar vind je geschikt lesmateriaal?

Scholen en instituten die met deze en andere vragen zitten, kunnen voortaan de hulp inroepen van het implementatie team 'ongewenste intimiteiten'. De leden van dit team

hebben jarenlange ervaring en deskundigheid in het onderwijs en vormingswerk opgedaan op het gebied van preventie en bestrijding van ongewenste intimiteiten.

De leden willen andere scholen en instituten gebruik laten maken van hun ervaringen en hulp bieden bij het werken met door hen ontwikkeld en verzameld materiaal. Het team biedt haar diensten aan op zowel lokaal als landelijk niveau. Zo geeft zij scholen en instituten advies, informatie, tips en begeleiding bij vragen op het gebied van bestrijden van ongewenste intimiteiten.

Belangstellenden kunnen zowel een telefonisch als een persoonlijk consult op de eigen school/het eigen instituut krijgen. Voor een consult worden alleen de reis- en materiaalkosten in rekening gebracht.

Het team organiseert ook landelijke studiedagen. Op vrijdag 20 maart staat het thema "signaleren van en begeleiden bij ongewenste intimiteiten in de school en op de werkplek" centraal. De tweede studiedag wordt gehouden op vrijdag 10 april. Deze dag zal in het teken staan van de ontwikkeling en uitvoering van schoolbeleid tegen ongewenste intimiteiten.

Het implementatieteam ongewenste intimiteiten is te bereiken via Ingrid Hillaert, postbus 9175, 3506 GD Utrecht, tel. 030-369228.

Spectaculaire ledengroei Natuurmonumenten

Voorzitter Pieter Winsemius verwelkomde 25 januari jl. het 600.000ste lid van Natuurmonumenten. Het afgelopen jaar maakte de vereniging tot behoud van natuurmonumenten een spectaculaire ledengroei door. In ruim twaalf maanden tijd verdubbelde de achterban zich van 300.000 naar 600.000 huishoudens. Een grote ledenwerfcampagne werd per brief gevoerd. Ook Jacqueline van Wiel (het 600.000ste lid) meldde zich via deze campagne. "Van huis uit hoor je wel hoe nodig het is om natuur en milieu te beschermen," vertelde zij. "Maar pas als je met je neus op de feiten wordt gedrukt, neem je de stap om je aan te melden. Voor die paar tientjes hoef je het niet te laten, want je weet dat je bijdrage goed wordt gebruikt. In de eigen natuurgebieden van deze vereniging zie je het tastbare bewijs van je steun."

Met de inschrijving van zoveel nieuwe leden, heeft Natuurmonumenten een verandering in haar achterban zien ontstaan. In meerderheid zijn de nieuwe leden tussen

de 25 en 45 jaar oud. Opvallend is het grote aantal jonge gezinnen onder hen. Uit onderzoek blijkt dat veel mensen lid worden om de zorg voor de toekomst van planten, dieren en mensen. Verder "gewoon" om de herkenbaarheid van het goede doel. Van de ondervraagden spreekt 80% zich uit voor een betere bescherming van natuur en landschap. Daarbij verwacht men vooral van de verschillende organisaties het nodige werk in de praktijk.

Voor meer informatie kan men terecht bij Natuurmonumenten, Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland, tel. 035-62004

Het sein staat op rood

"Wijkbewoners vluchten voor jeugdgroepen. Tasjesroof. Spoor van vernieling na voetbalwedstrijd. Brandbom in asielzoekerscentrum. Oudere vrouwen 's avonds niet meer over straat. Meisje aangerand."

Zomaar wat krantenkoppen. Het gaat om kleine criminaliteit, vandalisme en geweldpleging op plaatsen waar mensen wonen, werken, leven en op de wegen waarlangs men zich begeeft. Het gaat enerzijds om feiten: wat gebeurt er precies, waar en door wie. Maar het gaat vooral om belevingen: angsten en gevoelens van onveiligheid.

Over dit onderwerp organiseert Hogeschool de Horst 10 maart de conferentie "Het sein staat op rood", te Driebergen. Op de conferentie wordt onderzocht wat de oorzaken zijn van de veronderstelde toename van crimineel gedrag en gevoelens van onveiligheid en hoe je als professional om zou kunnen gaan met deze situaties van onveiligheid. Daarbij ligt het accent meer op het ondernemen van gezamenlijke acties en het aanpakken van bepaalde problemen dan op individuele weerbaarheid.

's Morgens worden er inleidingen verzorgd door Karen Wuertz, onderzoekster Rijksuniversiteit Leiden, Anita Schwaab, voormalig stafmedewerkster SOS Den Haag en Roy Sheldon, directeur ambulante jongerenwerk Utrecht. s'Middags zijn er werkgroepen.

De conferentie is bedoeld voor beroepskrachten uit het jongeren-, vrouwen-, ouderen-, opbouw- en migrantenwerk, voor geïnteresseerde politiemensen en studenten van de Horst.

Voor meer informatie en aanmelding kan men terecht bij Hogeschool de Horst, tel. 03438-15544, tst. 40 (Joke Barnhoorn)

Pieter Winsemius verwelkomt met boswachter Ing. Mes het 600.000ste lid van Natuurmonumenten, mevrouw J. van de Wiel (foto: Natuurmonumenten/Hans van Hout)

Community Development in Europe

Onlangs werd op de Erasmus Universiteit een mini-symposium gehouden over *A Survey of Contemporary Community Development in Europe* nummer 7 uit de Reeks Ophouwtaksten van de Dr. Gradus Hendriks-stichting. Het boek geeft een overzicht van allerlei vormen van 'community development' zoals die worden beoefend in verschillende Europese landen. Ook een aantal Europese programma's worden in de bundel nader belicht. Met het oog op verspreiding buiten Nederland is het boek in het Engels uitgebracht.

Op die winterse dag in februari waren diverse binnen- en buitenlandse sprekers en belangstellenden aanwezig om met elkaar van gedachten te wisselen over de Europese dimensie van het welzijnswerk, en in het bijzonder van wat wij in Nederland 'opbouwwerk' noemen. Het mini-symposium stond onder voorzitterschap van Professor Cees de Wit, bijzonder hoogleraar Wetenschappelijke Grondslagen van het Opbouwwerk. Het geheel verliep in een informele sfeer.

Het boek, *A Survey of Contemporary Community Development in Europe* staat onder redactie van Wim van Rees, directeur van het Combined European Bureau for Social Development. De opdracht luidde een overzicht te verschaffen van activiteiten op het terrein van opbouwwerk in diverse Europese landen. De bundel bevat artikelen over 'community development' in acht verschillende landen. Deze combinatie maakt het de lezer mogelijk een indruk te krijgen omtrent 'het werk' in Duitsland, België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Spanje, Zweden en Groot-Brittannië. Voorts wordt er aandacht geschonken aan een aantal Europese programma's zoals *Quartiers en Crise* en *Ergo*.

Een aantal artikelen uit de bundel zijn al eens eerder gepubliceerd, het is dan ook de combinatie van artikelen die deze bundel zijn waarde geeft. Heeft u zich (n)ooit afgevraagd wat 'Europa '92' voor uw beroepsuitoefening zou kunnen betekenen? Zo niet, dan wordt het eens tijd. De *Survey* biedt een interessant overzicht van activiteiten

die reeds zijn ondernomen. Desondanks blijft het moeilijk het Europese terrein te overzien. Deze onoverzichtelijkheid, die natuurlijk vooral wordt ingegeven door het ontbreken van een systematisch Europees sociaal beleid, noopte de eindredacteur van de bundel, Wim van Rees tot de volgende uitspraak, tijdens de evaluatie van het mini-symposium: "Europe exists because there are european programmes". Vrij vertaald: "Het bestaan van de Europese Gemeenschap laat zich vaststellen aan de hand van het bestaan van Europese programma's." Vervolgens constateerde hij dat de Nederlandse inbreng in Europese welzijnsprogramma's niet erg groot was.

Al met al kunnen we ons natuurlijk afvragen in hoeverre er eigenlijk sprake is van een ('stevig') Europees

welzijnsbeleid. Dat was ook niet de oorspronkelijke opzet van de (toenmalige) EEG (Europese Economische Gemeenschap), die tegenwoordig EG heet. De EEG is ooit opgericht met als belangrijkste doel het voorkomen van crisissituaties, zoals die zich in de jaren '30 voordeden, naar aanleiding van de Wallstreet-crash van 1929. Teneinde een dergelijke totale economische ineenstorting voor de toekomst te kunnen voorkomen werd besloten lering te trekken uit deze economische crisis met de bekende politieke 'nasleep'. Allereerst werd de zware industrie gesaneerd en herverkaveld (in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal in 1952; dit was trouwens de eerste keer dat Nederland staatsbevoegdheden overdroeg aan een supra-nationaal orgaan. In 1957 kwam het Verdrag van Rome tot stand en hiermee werd de basis gelegd voor economische eenheid in Europa. Sindsdien zijn er steeds meer landen toegevoegd aan die (gebrekige, immers niet volgroeide) economische eenheid. De samenwerking richtte zich vooral op industrie, landbouw, handel, de energievoorziening, veiligheid en het monetaire verkeer. Welzijn is een 'nieuw'

Men luistert geboeid naar elkaars bijdragen. (foto: MO)

beleidsterrein in Brussel, waar de Europese Commissie mee experimenteert.

Vooralsnog schijnt het Europees Sociaal Fonds in Nederland niet erg aan te slaan. Dit kan enerzijds te maken hebben met de bepaling dat gemeenten zelf met ca. 50% van het benodigde bedrag over de brug moeten komen, anderzijds is het niet uitgesloten dat menige Nederlandse gemeente niet erg goed op de hoogte is van de bestaande regelingen. De lijntjes van en naar Europa leiden immers langs onze (verkokerde) vaderlandse departementen. De meeste gemeenten in Europa die participeren in een (experimenteel) project hebben, blijkens de bijdragen van de aanwezigen op het mini-symposium, direct contact te hebben gezocht met Brussel. Dit leidt vervolgens tot die eerder genoemde onoverzichtelijkheid: door het ontbreken van een samenhangend beleid komen projecten willekeurig tot stand. Of zoals Dr. Gradus Hendriks het stelde: "Selection of projects is a matter of who offers the most delicious chocolates to Brussels." Daarbij zal ongetwijfeld de Belgische bonbons geen slecht figuur slaan.

Professor Cees de Wit sloot het mini-symposium af met een aantal wijze woorden die de designleerde problematiek enigszins relativeren. Allereerst stelde hij dat 'community development' een terrein naast vele andere is, en natuurlijk met die andere velden in verbinding staat. Men moet Europa de tijd geven dit veld beleidsmatig te incorporeren. Ten tweede vond hij dat het ook op Europees niveau nodig was om integratie van achterstandsgroepen centraal te stellen. Daarbij zal vooral het Europese burgerschap, met de bijbehorende rechten, plichten en als het even kan

met betrokkenheid van iedereen, vorm moeten krijgen. Gezien de nationale ontwikkelingen in de meeste Europese landen is dit een fundamenteel aandachtspunt dat vooral voor de langere termijn van cruciaal belang zal blijken te zijn. (Fenny Gerrits)

A Survey of Contemporary Community Development in Europe, *Wim van Rees et al.*

Opbouwteksten nr. 7,

een uitgave van de Dr. Gradus

Hendriks-stichting.

ISBN: 90-72846-06-0.

Prijs: f 17,50. Te bestellen bij het

Landelijk Platform Opbouwwerk,

Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag.

Telefoon: 070-3804431.

Perspectieven in Europa

Op 25 maart aanstaande organiseert de Sectie Ruimtelijke Planning en Onderzoek (SRPO) van het NIROV een studiedag over het onlangs verschenen rapport "Perspectieven in Europa".

In dit rapport is een analyse opgenomen van de internationale ontwikkelingen, en de problemen en kansen die hiermee samenhangen. Twee saillante visies op deze ontwikkelingen zijn uitgewerkt in ruimtelijke scenario-beelden.

Het rapport bevat overigens geen directe voorstellen voor de huidige politieke besluitvorming, maar moet worden beschouwd als een aanzet tot de discussie over een Europees ruimtelijk beleid en over de toekomstige, ruimtelijke planvorming op

Europees niveau.

Dit heeft geleid tot verschillende controversiële bevindingen en nieuwe denkbeelden over de ruimtelijke diversiteit van stad en landschap, over de invloed van landbouw, over het beeld van perifere gebieden en de positie van bulk- en distributiefuncties. Deze denkbeelden zijn van belang voor het beleid op het niveau van Noordwest-Europa en voor de positie van Nederland als Europese regio. De beide scenario's geven aan deze ideeën een geïntegreerde en ruimtelijke, beeldende vorm. Ze zijn bedoeld om de verbeeldingskracht (en de discussie) te prikkelen.

De SRPO neemt deze toegeworpen handschoen op en organiseert een vakgenotendiscussie over de in het rapport aangeroerde onderwerpen. De discussie spitst zich toe op de gehanteerde analyses en de noodzaak van een Europees ruimtelijk beleid, de scenario aanpak en de relatie met de Vinex. 's Middags komen de visies van de beleidsvelden, waarover er uitspraken zijn gedaan, aan bod. Deelnemers krijgen het rapport "Perspectieven in Europa" toege-stuurd.

De studiedag wordt gehouden in Restaurant-Congrescentrum Engels in Rotterdam. De kosten voor de studiedag bedragen voor NIROV leden f 95 (studenten f 50,-) en voor niet leden f 140,-. Aanmeldingsformulieren kunnen aangevraagd worden bij het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Mauritskade 21, 25114 HD Den Haag, tel. 070 - 3469652

Thema-nummers te koop!

Internationale stages welzijnswerk

De Council of International Programs Federation (CIF) is een stichting voor internationale uitwisseling in de welzijnswerk. In een snel veranderende wereld en in een Europa waar grenzen wegvallen en grote groepen mensen zich verplaatsen, zullen andere eisen worden gesteld aan de maatschappelijke dienstverlening. Kennis van andere culturen en professionele uitwisseling tussen de landen wordt steeds belangrijker. De CIF tracht met haar programma hierop in te spelen.

De buitenlandse stages omvatten een theoretisch en praktisch gedeelte. De opzet van de programma's is overal gelijk, maar de duur loopt uiteen van 4 weken tot 13 maanden. Deelnemers betalen zelf hun reiskosten en soms inschrijfgeld. Kost en inwoning zijn gratis. Professionele werkers met HBO, WO of gelijkwaardige opleiding en ervaring in zowel uitvoerende als leidinggevende functies kunnen reflecteren.

De CIF heeft haar programma van stages sterk uitgebreid. Het is nu ook mogelijk in Israël en Griekenland stages te lopen. Binnenkort zullen Japan, Maleisië en Tsjecho-Slowakije aan de lijst voor uitending worden toegevoegd. Met de volgende landen zijn uitwisselingsprogramma's mogelijk: Engeland, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, India, Italië, Israël, Noorwegen, Oostenrijk, Hongarije, Verenigde Staten, Zweden en Nederland.

Voor meer informatie kan men terecht bij CIF Nederland, c/o Buittenland, Postbus 95552, 2509 CN 's Gravenhage. Of tel. 035-834111

Indien u recentelijk een abonnement heeft genomen op **Mededelingen Opbouwwerk** is het misschien aardig om eens een keuze te maken uit MO's die u heeft gemist. Onderstaand overzicht geeft u de mogelijkheid alsnog thema-nummers te bestellen over (voor u) interessante onderwerpen. U kunt ook telefonisch bestellen, of per fax.

1990:

februari, nr.81, **Sociale Vernieuwing**

maart, nr.82, **Banenpools**

april, nr.83, **LOCO, landelijk opleidingscentrum**

juni, nr.85, **Werken aan milieu**

september, nr.87, **Voorzitters**

oktober, nr.88, **Reïntegratie van arbeidsongeschikten**

december, nr.90, **Lokaal gezondheidsbeleid**

1991:

januari, nr.91, **Het Samenlevingsgebouw, Sociale Vernieuwing en de kwaliteit van de woonomgeving (special)**

juni, nr.95, **Conferentie Samenlevingsopbouw & Samenlevingsvraagstukken**

juli/augustus, nr.96, **De Samenlevingsfabriek, Sociale Vernieuwing en de kwaliteit van de arbeids(s)toeleiding (special)**

oktober, nr.97, **De Provincie en Sociale Vernieuwing**

december/januari, nr. 99, **Het Samenlevingsplein, Sociale vernieuwing en ontwikkelingen op maatschappelijk en cultureel terrein (special)**

december/januari, nr. 100, **De honderdste MO!** (Met een lijst van scripties over opbouwwerk, in de laatste tien jaar geschreven aan onze universiteiten en hogescholen).

Deze thema- en andere speciale nummers zijn nog verkrijgbaar bij: het Landelijk Platform Opbouwwerk, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag. Ook telefonisch te bestellen: 070-3804431, of per fax: 070-3809973.

Prijs: f 12,50 (ex.porto), specials kosten f 14,50 (ex. porto). (ISSN:0168-06SX)

Basisopleiding opbouwwerk

In augustus 1992 start de basisopleiding opbouwwerk aan de Hogeschool de Horst weer. Misschien heb je cultureel werk gestudeerd en merk je in de praktijk dat veel problemen van bepaalde doelgroepen of buurtproblemen eigenlijk een opbouwwerk-aanpak vereisen. Misschien vervul je op dit moment al de functie van opbouwwerker, maar heb je er niet de geëigende opleiding voor. Wanneer basiskennis en een aantal basisvaardigheden nog ontbreken, is deze cursus op maat gesneden. Het programma loopt voor een belangrijk deel parallel aan de 4e jaars afstudeergroep opbouwwerk. De cursus bestaat uit 4 blokken van ieder 8 dagdelen. De meeste lessen vinden plaats op donderdagmorgen. Ieder blok wordt afgesloten met een toets. De kosten van deze basisopleiding bedragen f 1.400,-. Wanneer de cursus met goed gevolg wordt afgesloten, ontvang je een certificaat.

Voor opgave en meer informatie kan men terecht bij Hogeschool de Horst, tel. 03438-15544 (Margot Hendriks van Leida Schuringa)

De ontwikkeling van Sater, een computerpakket

Hoe waarderen cliënten van het maatschappelijk werk de hulp die ze hebben gekregen? Hebben cliënten van het maatschappelijk werk naar hun eigen beleving baat bij die hulp? Dit zijn twee belangrijke vragen die bij de evaluatie van het maatschappelijk werk een grote rol spelen. Toch worden ze zelden beantwoord. Dat zou sociaal-wetenschappelijk onderzoek vereisen, wat voor de meeste instellingen te duur of te omslachtig is.

Aan die bezwaren kan tegemoet worden gekomen met het door het NIMAWO ontwikkelde standaard-onderzoekpakket, dat instellingen in staat stelt om in eigen beheer met behulp van computergestuurde interviews een onderzoek uit te voeren voor een fractie van de kosten die aan een eenmalig uitgevoerd onderzoek zijn verbonden. Als basis voor dat pakket fungeerde een onderzoeksoptzet die in een eerder onderzoek was beproefd.

De kern van het pakket wordt gevormd door een elektronische vragenlijst die, volledig computergestuurd, door een cliënt bij het afsluiten van de hulpverlening via een computer wordt ingevuld.

Het pakket, Sater genaamd, kan in diverse opties worden afgenomen, afhankelijk van de mate waarin de instelling in staat en bereid is de verkregen gegevens met de eveneens leverbare analysemodule zelf te verwerken en te analyseren.

Desgewenst kan die analyse ook worden verzorgd door het onderzoeksinstituut.

Het rapport doet verslag van de achtergronden en de ontwikkeling van het pakket. Verder wordt een beschrijving van het pakket zelf gegeven. Het rapport besluit met een beschrijving van de beproeving

die Sater nog in de praktijk nodig heeft om tot een volledig operationeel systeem uit te kunnen groeien.

De publikatie "De ontwikkeling van Sater, een computerpakket voor het onderzoeken van de ervaringen van cliënten" is te bestellen door overmaking van 8,50 op postgira 147.17.27 van het NIMAWO te Den Haag, o.v.v. rapportnr. 95. ■

Nieuwsbrief voor onderwijs en werkveld

Het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW) geeft voor docenten van Hoger Sociaal-Agogisch Onderwijs (HSAO) en werknemers in de sector Welzijn een Nieuwsbrief uit. De Nieuwsbrief geeft informatie over de drie onderdelen van het project Monitoringsstelsel HSAO Werkveld. ('Monitoren' staat, vrij vertaald, voor 'aanjagen'). De drie onderdelen zijn De Arbeidsmarktscanner HSAO, Het Werkveld Informatie Systeem en de Docentstages.

De Arbeidsmarktscanner brengt de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in het hoger onderwijs in kaart. De scanner omvat een onderzoek onder zowel de vraagzijde (de werkgevers) als de aanbodzijde (de afgestudeerden zelf) van de arbeidsmarkt. Het Werkveld Informatie Systeem is een snelle onderzoeksmethode die ervoor moet zorgen dat signalen uit het werkveld die voor het onderwijs van belang zijn, tijdig worden opgevangen. De docentstages bieden docenten de mogelijkheid ervaring op te doen binnen het werkveld. In die zin worden de docentstages gezien als vorm van deskundigheidsbevordering. Tevens

leveren de docentstages een bijdrage aan de opzet en vernieuwing van lesmodulen.

Bij de ontwikkeling en uitvoering van de drie onderdelen is een aantal organisaties nauw betrokken: het Contactcentrum Onderwijs Arbeid te Groningen, de Rijks Hogeschool Groningen en het Researchcentrum Onderwijs Arbeid te Maastricht. Achtergrond

Een belangrijk aandachtsgebied bij de ontwikkeling van een systeem voor kwaliteitszorg in het Hoger Beroepsonderwijs vormt de aansluiting tussen onderwijs en werkveld. Het Monitoringsstelsel levert een bijdrage aan de afstemming onderwijs - werkveld. Terwijl het instrument Arbeidsmarktscanner vooral een landelijke toepassing heeft, hebben het Werkveld Informatie Systeem en de Docentstages in de eerste plaats een regionaal karakter. Het Monitoringsstelsel levert dan ook met name een bijdrage aan een regionaal 'HSAO-Werkveld'-beleid. De provincie Groningen is momenteel proefgebied. Hier worden de drie onderdelen van het Monitoringsstelsel bij wijze van experiment uitgevoerd.

Informatie

De eerste Nieuwsbrief in een reeks van drie, is te verkrijgen bij het Centrum voor Beroeps- en Opleidingsvraagstukken van het NIZW. Telefoon: 030-30 63 11. De volgende Nieuwsbrief verschijnt in juni 1992. Voor informatie kunt u bellen met de projectleider, Annetiekje Kamoschinski (030-30 63 11). ■

Werkprogramma NIZW

Het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn heeft zijn werkprogramma voor 1992 uitgebracht. Het geeft een gedetailleerd overzicht van de projecten die het NIZW in 1992 uitvoert.

De activiteiten staan gerubriceerd per sector: ouderen, thuiszorg en preventie, gehandicapten, jeugd, opvang, maatschappelijke en culturele ontwikkeling en per centrum: centrum voor beroeps- en opleidingsvraagstukken en informatiecentrum zorg en welzijn. Het werkprogramma geeft aan welke projecten dit jaar nieuw zijn, wat bijzondere aandacht zal krijgen, hoe de projecten samenhangen en welke projecten nog in ontwikkeling zijn. De NIZW-projecten zijn primair gericht op de verhoging van de kwaliteit van het uitvoerend werk. Aan de keuze van de projecten gaat een lang en intensief selectieproces vooraf. Daarbij brengt het instituut systematisch in kaart welke vormen van professionalisering (verdere) aandacht vanuit het NIZW behoeven. Dat doet het instituut onder andere door gesprekken te voeren met nagenoeg alle relevante landelijke organisaties. Ook voert het NIZW trendstudies uit waarin de ontwikkelingen binnen een bepaalde werksort zo systematisch en feitelijk mogelijk worden beschreven. Deze worden gepubliceerd en met vele betrokkenen bediscussieerd.

Deze en andere wijzen waarop het NIZW informatie verzamelt, worden uit in een eerste werkplan per sector/centrum. Dat plan wordt vervolgens besproken met de sector- en centrumcommissies, die bestaan uit externe deskundigen met een goed overzicht over het veld en nauwe banden met de praktijk van het uitvoerend werk. Ook de departementale beleidsafde-

lingen worden bij dit proces van consultatie betrokken. Het uiteindelijke programma wordt door het bestuur van het NIZW vastgesteld en door de minister van WVC goedgekeurd.

Geïnteresseerden kunnen het werkprogramma 1992 van het NIZW bestellen door f 5,50 (portokosten) over te maken op postgiro 93326, t.n.v. NIZW/Bureau Haeghepoorte (afd. FAZ) Den Haag, o.v.v. bestelnr. E 958.

Federatie van landelijke patiënten/ consumenten- organisaties opgericht

Het Landelijk Patiënten/Consumenten Platform (LP/CP), het Landelijk Overleg van Decentrale Platformen (LODEP) en de WERKGROEP 2000 zullen voor het eind van het jaar opgaan in een federatie. De drie organisaties hebben zich akkoord verklaard met een convenant waarin de totstandkoming van de landelijke federatie van de patiëntenbeweging is geschetst. Dit convenant is met steun van de Stuurgroep Integratie Patiëntenbeweging (SIP) tot stand gekomen.

Volgende fase

De fusie van de drie organisaties luidt een volgende fase in de geschiedenis van de patiëntenbeweging in. Een sterke landelijke organisatie zal een nieuwe positie innemen binnen het krachtenveld van de gezondheidszorg, zodat de samenwerking met overheden, zorginstellingen, beroepsbeoefenaars en financiers kan worden geïntensiveerd. Van de federatie wordt een anticiperende opstelling gevraagd; actief gericht op het bereiken van eigen doelstellingen, gebaseerd op wat er in haar midden

leeft. Belangenbehartiging, ondersteuning en dienstverlening komen onder een bestuurlijke regie. Door de fusie van de drie organisaties zal de nieuwe positie worden waargemaakt.

Patiëntenperspectief

De samenwerking is van groot belang voor de ontwikkeling van het patiëntenperspectief: 'waar staan patiëntenorganisaties voor, wat zijn hun doelen?'. Een eigen visie positioneert de patiënt als gelijkwaardige partner ten opzichte van beroepsbeoefenaars en instellingen. Zo wordt de patiëntenbeweging van volger tot mede-bepaler van de politieke agenda van de gezondheidszorg.

Uitbreiding

Van het LP/CP zijn elf organisaties lid, die enige honderden organisaties en/of afdelingen representeren. In verenigingsverband werken deze organisaties samen om onder andere gezamenlijke standpunten naar buiten te brengen, gezamenlijke belangen te behartigen en activiteiten op elkaar af te stemmen. Het LODEP is een samenwerkingsverband van 36 plaatselijke, regionale of provinciale patiënten/consumentenplatforms en behartigt hun belangen op landelijk niveau. WERKGROEP 2000 verschaft informatie over patiëntenorganisaties en verleent diensten en ondersteuning aan patiëntenorganisaties. In de loop van 1992 zullen de bureaus van de drie organisaties integreren. Momenteel zijn bij de bureaus 35 medewerkers in dienst. De nieuwe federatie streeft naar uitbreiding. Aanbieding van het convenant heeft op 17 februari jl. plaatsgevonden. Voor nadere informatie kunt bellen: LP/CP 030-341597, WERKGROEP 2000 en LODEP 030-341963.

Hieronder volgt een impressie van door de redactie ontvangen publicaties. Indien u graag publicaties onder de aandacht van MO-lezers wilt brengen kunt u een exemplaar toesturen aan: Redactie MO, Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag.

Maatwerk in de wijk, uit de reeks Opbouwwerk-in-Uitvoering, uitgegeven door: RIO, Rotterdams Instituut Bewonersondersteuning, Kortenaerstraat 1, 3012 VB Rotterdam. Telefoon: 010-411 03 33.

De brochure is een verslag van de werkzaamheden die het project werkgelegenheid RIO en de 'Stichtingen Werk in de wijken' de afgelopen twee jaar hebben ontwikkeld en uitgevoerd in de verschillende deelgemeenten of toekomstige deelgemeenten in de stad Rotterdam. Tevens zijn een aantal belangrijke 'klanten' zich uitspreken over het nut en opbrengsten van het project.

Minimabeleid en Sociale Vernieuwing, verslag studiedag georganiseerd door de Werkgroep Armoede van het Provinciaal Samenwerkingsverband Uitkeringsgerichtigen Limburg (PSUL), het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland (WOZON) en het Instituut voor Kategoriaal Overleg in Limburg (IKOL). De Werkgroep Armoede bestaat uit zowel uitkeringsgerichtigen als bondgenoten en maakt onderdeel uit van het netwerk 'De Arme Kant van Nederland'. Aanleiding voor de studiedag was de productie van een aantal nota's over minimabeleid door de Werkgroep Armoede die de visie van de Werkgroep op minimabeleid weergeven. Er bestaat een nauwe relatie tussen minimabeleid en sociale vernieuwing. De resultaten van sociale vernieuwing moeten ten goede komen aan achtergestelde groepen en dat zijn voor een groot deel dezelfde mensen waar minimabeleid zich op richt. De inleidingen tijdens

de studiedag richtten zich op de volgende vragen:

* Hoe kan de relatie tussen uitkeringsgerechtigde burger en de overheid worden verbeterd; daarbij kwamen zaken aan de orde als cliëntenparticipatie en het betrekken van uitkeringsgerechtigden bij sociale vernieuwing.

* Hoe wordt gezorgd dat mensen goed op de hoogte zijn van hun rechten en plichten en daar ook gebruik van maken; daarbij kwamen zaken als voorlichting en één-loket systeem aan de orde.

* Hoe moeten maatregelen rond inkomenspositie en bevordering van maatschappelijke participatie er uit zien; wat draagt sociale vernieuwing daar toe bij.

Als sprekers traden onder meer op: Herman Bode, Tineke van de Klinckenberg en Raf Janssen. Volgens de inleiding bij de bundel was de belangstelling voor deze studiedag groter dan verwacht: 120 mensen waren aanwezig, waarvan de helft uit uitkeringsgerechtigden bestond. Het verslag staat onder eindredactie van Riek Rezelman en is te bestellen bij: WOZON, Postbus 521, 6130 AM Sittard. Telefoon: 046- 513912. Prijs: f 22,00.

Slachtoffers in de beroepsfeer, themanummer *Justitiële Verkenningen*, nr. 1, 1992. Een uitgave van WODC, Ministerie van Justitie. Vanuit diverse sectoren wordt de aard en de omvang van het probleem van toenemende ernstige geweldsdelicten jegens personen bij de uitoefening van hun beroep belicht. Deze gevallen lijken een symptoom te zijn voor een meer structureel probleem. In negen artikelen wordt het voorkomen van problemen in de relatie tussen beroepsuitoefenaar en publiek (klant, cliënt of patiënt) beschreven. De beroepssectoren die aan bod komen zijn: het openbaar vervoer, de sociale verzekeringen, de detailhandel en de horeca, de banken, het gezin en de school, de sociale

dienst, de psychiatrie en de reclassering. Met deze sectoren wordt overigens niet gepretereerd het probleem volledig in kaart te hebben gebracht.

Verkrijgbaar bij het Ministerie van Justitie, Directie Voorlichting, telefoon: 070- 370 68 50.

Samenlevingsopbouw Cahier, *Trends in opbouwwerk*, nr. 3, december 1991. Een uitgave van Viboso, België.

Dit Cahier wil een ruime lezerskring meedelen hoe het opbouwwerk in Vlaanderen de laatste tijd evolueert. Het bevat de volgende artikelen: Opbouwwerk in maatschappelijk perspectief, Het opbouwwerk en zijn structuren, Trends in de projecten, Projectwerking op haar plaats gezet, Profiel en positie van het opbouwwerk in Vlaanderen. De bijdrage vanuit het opbouwwerk aan de samenleving, Het Opbouwwerk als kameleon.

Samenlevingsopbouw is een uitgave van Viboso, Handelskaai 18/3, 1000 Brussel, en aldaar te bestellen.

Buurtbeheerbedrijven, een kennis-making, een uitgave van de Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV) in samenwerking met Werkgroep '2duizend.

Binnenkort wordt er op drie plaatsen gestart met de ontwikkeling van buurtbeheerbedrijven die groten-deels gerund worden door bewoners van de betrokken wijk. Deze ontwikkeling is geïnspireerd door het grote succes van buurtbeheerbedrijven in Frankrijk. Anders dan in Nederland wordt het werk binnen het Franse buurtbeheer altijd betaald.

Doordat deeltijdbanen de overhand hebben, is het mogelijk dat een groot aantal buurtbewoners actief is in de sfeer van onderhoud, schoonmaakwerk en kleine reparaties in de eigen woon- en leefomgeving.

Buurtbeheerbedrijven vormen zo een belangrijk instrument voor sociale vernieuwing.

De brochure biedt veel informatie over het Franse voorbeeld en over de drie experimentwijken: de Schilderswijk Centrum Den Haag, Hillesluis Rotterdam Oud-Zuid, en Oostermaas in Maastricht.

De brochure is de eerste uit de reeks SEV-experimentenbrochures, in het kader van het thema Sociale Vernieuwing, en kan besteld worden bij: SEV, Postbus 1878, 3000 BW Rotterdam. Telefoon: 010-413 09 35. (Prijs onbekend.) ISBN 90-5239-064-9

Daklozen helpen zichzelf onderdak, experimenten in Nederland en Europa, ook een uitgave van de SEV.

In Nederland heeft de problematiek van de dak- en thuislozen nooit hoog op de volkshuisvestingsagenda geprikt. Opvanghuizen voor ongehuisten vormen een onderdeel van het welzijnsircuit, niet van de volkshuisvesting. Dit hangt samen met de opvatting dat het hier per definitie om een kortstondig verblijf zou gaan, waarbij de hulpverlening belangrijker is dan de huisvesting. Wij tolereren in feite niet de gedachte dat er onder het kwalitatief laagste niveau van volkshuisvesting - de jongerenhuisvesting met gemeenschappelijke voorzieningen - zich nog een niveau van min of meer permanente 'substandard'-behuizing zou bevinden.

Artikelen: Dak- en thuisloosheid in Nederland: globale gegevens, Dak- en thuislozen in Europa: projecten uit buurlanden, Het project wonen, werken, leven te Rotterdam, Een mogelijk experiment met 'terreinbewoning' in Amsterdam, Conclusie: perspectief voor experimenten.

Besteladres: SEV, Postbus 1878, 3000 BW Rotterdam. Telefoon: 010-413 09 35. (Prijs ?)
ISBN 90-5239-065-7.

Onlangs werd het uitkomen van MO nr. 100 op bescheiden wijze herdacht. Vrijdagmiddag, 7 februari werd er voor genodigden een receptie gehouden waar niet alleen nr. 100, maar ook het uitzicht op vervolg werd gevierd. Circa 30 aanwezigen konden kennis nemen van drie inleidingen over het vakblad en vakgebied van de opbouwwerkers. Medewerkers, oud-medewerkers en andere betrokkenen haalden herinneringen op uit de voorgaande tien jaar waarin MO steeds trouw bij de lezer op de mat viel.

Het was een stralende dag met veel zon. In het vriendelijke zaaltje bij de Stichting Ondersteuning Utrechts Welzijnswerk was volop gelegenheid daar van te genieten.

De eerste toespraak werd gehouden door LPO-voorzitter Jos Feijtel. Hij gaf een historische schets van de wederwaardigheden van het vakblad MO. Een jubileumviering is altijd een prima gelegenheid om allerlei betrokkenen te bedanken voor hun inzet. Zo werden achter-eenvolgens Greet Hettinga, Wil van de Leur (redactieleden van het eerste uur), Charlotte Krop (voormalig eindredactrice), Kees Stuurrop (redactielid), Jolanda Tabak, Patty Schellekens en John Struiken (administratieve ondersteuning) voor hun inspanningen bedankt en bedacht. Een van de redactieleden uit 1982, Maarten Snel kon helaas niet aanwezig zijn. Ook Willem van de Wetening, die met ingang van nr. 101 uit de redactie treedt moest verstek laten gaan. Vanaf deze plaats wil de redactie hen alsnog dank zeggen voor hun medewerking.

Na deze 'bloemenregen' maakte Jos Feijtel plaats voor de volgende sprekers. Allereerst Bernadette Verreth, stafmedewerker van Viboso (Vlaams Instituut ter Bevordering en Ondersteuning van de Samenlevingsopbouw, België). Zij blikte in haar inleiding terug op de receptie van tien jaargangen MO in België. Zij stelde dat ofschoon het opbouwwerk in Nederland en België dezelfde doelstelling nastreven, vanuit dezelfde principes, dit alles in beide landen in een verschillende context, anders gestructureerd en vanuit een andere historische ach-

tergrond geschiedt. Dit leidt tot verschillen in de praktijk. "Dit geven maakt voor de Vlaamse lezer een blad als MO nu net interessanter." Als voorbeeld noemde zij de berichtgeving over Sociale Vernieuwing in de jaargang '91. Verder verzekerde zij ons dat MO in België 'grondig gelezen en uitgeplozen wordt'. De MO-redactie is blij dat alle 101 opbouwwerkers in België, via de Viboso-dienstverlening op het terrein van documentatie het blad voorgeschooteld krijgen. Bernadette sloot af met de volgende wens: "Feit is dat MO nr. 100 er is, en dat mag gevierd worden. Moge er nog minstens 100 volgen..." te: Na Bernadette Verreth betraden Gui van Hooijdonk en Ad Raspe, beiden werkzaam bij het Nederlands

Onze zuiderburen waren ook present. Bernadette Verreth van Viboso legde uit waarom MO ook in België wordt gewaardeerd.

Instituut voor Maatschappelijke Opbouw (NIMO) het 'spreekstoelte'. Via hun inleiding onthouden zijn alvast enige interesantheiden die in het (nog te publiceren) *Trendonderzoek 1991* uitgebreider aan bod zullen komen. Het verhaal concentreerde zich op de relatie tussen theorie en praktijk bij het opbouwwerk. Om dit moeilijke onderwerp te benaderen hadden zij interviews gehouden met werkers die de laatste drie jaar in MO hadden gepubliceerd. Ook werd het Beroepsprofiel Opbouwwerker aan nadere analyse onderworpen. Het model van de Schotse Chris L. Clark (uit: *Theory and practice in voluntary social action*, Aldershot, 1991) werd gebruikt om de gegevens te rangschikken. Aldus werd het mogelijk bepaalde conclusies te trekken. De waarde van het model van Clark ligt in het feit dat zij afstand neemt van een prescriptieve benaderingswijze. Waar het in het handelingsmodel allemaal om draait zijn handelingsopvattingen en handelingsdisposities: een systeem van relatief duurzame persoonlijke eigenschappen, dat iemands karakteristieke manier van werken bepaalt en dat op het juiste moment een bepaalde manier van weten oproept. Deze handelingsopvattingen en -disposities hebben een aantal kenmerken:

* *'personal attributes and values'*: het complex van persoonlijke opvattingen, houdingen en motivaties van iemand die opbouwwerk doet of gaat doen;

* *'knowledge, theory'*: abstracte en theoretische kennis;

* *'practice, life, experience'*: de mengeling van wijsheid, opvattingen, bekendheid met bepaalde situaties en de algemene neiging om een of andere benadering tot te passen die steeds door ervaring wordt verrijkt;

* *'definitions and explanations of social problems'*: sociale problemen, die werkers als belangrijk beschouwen om aan te werken.

Het was tijd om iedereen te bedanken voor zijn/haar inzet. Jos Feykel verrichtte die schone taak. Rechts Greet Hettinga, al vanaf MO nummer 1 redactielid.

In de beroepsuitoefening staat bij Clark het 'nu' centraal: de kwestie waaraan gewerkt wordt. Feiten en contextkennis over die kwestie leiden in combinatie met handelingsopvattingen en -disposities tot een proces van praktisch theoretiseren met het oog op een specifiek doel, dat met die kwestie verband houdt. Hieruit vloeit een bepaalde handeling voort, een handeling die plaatsvindt op grond van bepaalde handelingsvaardigheden, binnen het raam van machts- en invloedsstructuren en die door hulpbronnen mogelijk wordt gemaakt.

De bijdrage van Ad Raspe en Gui van Hooijdonk beoogt het Beroepsprofiel Opbouwwerker te verdiepen. In het Beroepsprofiel immers, staan alle elementen vermeld die tezamen de professionaliteit van de opbouwwerker (moeten) vormen. Het model van Clark, en de verzameling van gegevens volgens dit model, kan meer licht werpen op de verhouding tussen al die elementen. Het geeft voorts - op het oog - irrationele elementen, zoals die zich bij ieder individu (ook in het werk) manifesteren, een plaats. Zo kennen de onderzoekers een niet te verwaarlo-

zen invloed toe aan de 'intuïtieve vermogens' van werkers. Zoals we allemaal weten is 'opbouwwerker' niet een strikt zakelijk beroep. Het is een beroep waarbij de persoonlijke lading, de 'intrinsieke waarde' van een persoon voortdurend tot uiting komen. Het is dan ook lovenswaardig dat de onderzoekers dit 'ongrijpbare', niet in positivistisch-wetenschappelijke termen te beschrijven element proberen te benoemen. Maar hierover meer als het *Trendonderzoek 1991* na publicatie voor iedereen beschikbaar is. (Fenny Gerrits)

Inhoudsopgave 1991

Het eerste getal verwijst naar het nummer van MO.
Het tweede naar het paginacijfer.

Informatie

Weet wat je meet	92 - 22
Professor de Wit start colleges	92 - 23
25 jaar en 25 dagen, afscheid Piet Willems	92 - 24
Een kern waar pit in zit	92 - 24
Gekwelde WAO-ers	92 - 29
Arbeidsinpassing gehandicapten	93 - 5
LSA op lokatie	93 - 13
Opbouwwerk in Nederland	93 - 18
Euregioproject presenteert zich	93 - 20
Milieugericht opbouwwerk	93 - 24
Inhoudsopgave 1990	93 - 26
't is weer gelukt, profiel van de stichting welzijn Beilen	94 - 3
Werk en studie in het buitenland	94 - 7
Regionaal patiëntenplatform	94 - 7
Buurtbeheer niet zonde: buurtkranten	94 - 8
Werkgevers hebben belangrijke rol in sociale vernieuwing	94 - 12
Rural development en community development - the European context	94 - 19
Quartiers en Cnse	94 - 21
Buurtvrouwen organiseren zich in platforms	94 - 22
Rijksprijs voor bouwen en wonen	94 - 26
Studiereizen naar Marokko	94 - 28
MO schrijft prijsvraag uit	95 - 3
Emilie Knappertprijs	97 - 19
Focus op wijk en dorp, de Lens-methode	97 - 23
Vrouwen en opbouwwerk in de Verenigde Staten	97 - 39
Overzicht regeringsplannen met de WAO	98 - 7
Een geslaagde reorganisatie	98 - 11
Panel toetsing jaarverslagen op maatschappelijk terrein	98 - 18
Nul procent huurverhoging	98 - 25
Dozende woningen meer	98 - 26
Donateursactie Wetenschappelijk Fonds	100 - 6
Werkprojecten: sociale vernieuwing in de praktijk	100 - 7
Bewoners aan zet	100 - 11
Landelijk netwerk opbouwwerk en gezondheid van start	100 - 26
Een kwalitatieve selectie	100 - 28
Werken in stedelijke vernieuwing	100 - 23
Over het bestand, vindplaatsen en Scriptielijst	100 - 36

Cursussen/bijeenkomsten

LSA op lokatie	92 - 10
LSA bewonersdag hartverwarmend succes	92 - 11

Verslag studiedag methodiekontwikkeling	92 - 19
Panel toetsing jaarverslagen 1991	92 - 25
Studiedag sociale veiligheid en (buurt)beheer	92 - 32
Opbouwwerk en gehandicapten	93 - 6
Zorg en welzijn op een lijn	93 - 12
Van vangnet naar trampoline	93 - 12
Steuuncties en sociale vernieuwing	93 - 15
Welzijnsambtenaren op nieuwe wegen	93 - 16
Sociale vernieuwing op het platteland	93 - 19
Werken aan werk	93 - 28
Manifestatie: werken aan sociale veiligheid	93 - 18
Nieuwe kansen	94 - 25
Opbouwwerk en mensen met een lichamelijke handicap	94 - 35
Wetenschappelijke grondslagen van het opbouwwerk	94 - 36
Jongerenwerk en jeugdbeleid	94 - 38
Colleges sociale interventie: activeren en ondersteunen	97 - 19
LCSC conferentie	97 - 19
Hoe de belangen van ouderen behartigen	97 - 25
Minimabeleid en sociale vernieuwing	97 - 34
Terug van weggeweest II	98 - 9
Nascholing in vernieuwing	98 - 17
Stadsvernieuwing en voorraadbeheer	98 - 26
Banenpools: werkloosheids of werklozenbestrijding? (forumdiscussie)	98 - 31
Milieuparticipatie in wijken en dorpen	98 - 40
Cursus werken in stedelijke vernieuwing	100 - 22
Participatie: zeggenschap of integratie	100 - 32

Publicaties

Het leven in stadsvernieuwingbuurten	92 - 15
Sociale vernieuwing, kansen en bedreigingen	92 - 18
Twee x Banenpools	92 - 18
Opbouwwerk en rehabilitatieprojecten	92 - 32
Een kans - maatwerk voor jongeren	93 - 15
Minimumuitkeringen in Europa	93 - 18
Allochtonen meisjes ook economisch zelfstandig	93 - 23
Arbeidsongeschikten in beweging	93 - 25
Jeugdwerk in de jaren negentig	93 - 28
Sociale vernieuwing vleugellam	94 - 12
Baroep, werklust, gezondheid en welzijn	94 - 17
Müttercentren, een inspiratiebron voor vrouwengroepen	94 - 22
Ouderenorganisaties in beweging	94 - 22
Gemeentelijk minimabeleid in Overijssel	94 - 23
Outputfinanciering: middel of mythe	94 - 24
Werkboek sociale zekerheid	94 - 24
Gemeentelijk emancipatiebeleid	94 - 25
Uitkeringsgerechtigden en beleidsbeïnvloeding	95 - 51
Opbouwwerk en gezondheid, een nieuwe relatie	95 - 54
'n Blokje om	95 - 55

Publicaties Weson	95 - 55
Als ik kon toveren, Novib-kalender	97 - 31
Eindverslag PBO-project	97 - 34
Buurtanalyse	97 - 35
Deel 4 van "Opbouwteksten" is uit	97 - 37
Blokje om, een must	97 - 38
Opstap of vangnet	97 - 40
Budgetagenda	98 - 10
Wijkontwikkeling	98 - 10
En morgen begin ik	98 - 18
Leesambtenaren op scholen in gekleurde wijken	98 - 21
De kruidenbuurt	98 - 21
Sociale vernieuwing en opbouwwerk	98 - 34
Over de grenzen van culturen	98 - 35
Uitkeringsgerechtigden en vakbeweging	98 - 37
Schaefer als Copernicus	98 - 39
Buurtgericht vrouwen gezondheidswerk	98 - 41
Lokale gezondheidsinitiatieven	98 - 41
Van onderop - Opzomeren in Rotterdam	100 - 10
Willen, durven, doen, kunnen	100 - 19
Afgekeurd is niet afgedankt	100 - 20
Nieuw methodiekboek 'Opbouwwerk, Methoden technieken en terreinen' verschenen	100 - 26
Presentatie buurtgericht vrouwen gezondheidswerk	100 - 27
Sociale Interventie	100 - 33
Jou moet ik hebben	100 - 34
Praktijkboek sociale vernieuwing	100 - 35

Sociale veiligheid

Doelgroepen en angstgevoelen	92 - 16
Sociale veiligheid in opbouw	92 - 17
Het onherbergzame wonen	92 - 17
Ouderen en sociale veiligheid	94 - 14
Weerbaarheidstraining 55+ vrouwen in Dordrecht	94 - 16
Sociaal veilig ontwerpen	94 - 16
Sociale veiligheid in de praktijk	94 - 16
Bronnen van angst	95 - 52
Film als actiemiddel	95 - 53
'n Blokje om: initiatief van de stichting Woon Energie	97 - 20
Echt bang ben ik niet	97 - 20
Heerfense activiteiten	97 - 21
Manifestatie geslaagd	97 - 21
Sociale veiligheid en beheer	97 - 22
Bulletin sociale veiligheid	100 - 14
'Scoren met sociale veiligheid', in en om sportaccommodaties	100 - 17

Opinie/onderzoek

Buurtbeheerprojecten: perspectieven voor bewoners en opbouwwerk	92 - 3
PCG-beleid versus sociale vernieuwing	92 - 8
Panel lezing: de instituties, niet alleen naar kijken, maar ook aankomen	92 - 27
Bijdragen aan maatschappelijke ontwikkeling	93 - 7
Werkinhoudelijke projectregistratie	93 - 22
Clëntenparticipatie inzake AAW/WAO	94 - 9
Onderzoek naar lokale actie	94 - 13
De 'Civic Index'	97 - 24
Schengen en de positie van migranten	97 - 27
De WAO ziek? Snel herstellen!	98 - 3
Participatievorm is soevereine keuze van burgers	98 - 15
Ontwikkelingen van duurzaamheid	98 - 19
De overheid trekt zich terug	98 - 22
De banenpools: werkloosheids- of werklozenbestrijding?	98 - 27
Vernieuwing of sterfhuisconstructie	98 - 32
Langs nieuwe wegen verdwalen	100 - 4
Rotterdam werkt, geen loze kreet	100 - 9
Buurtgerichte gezondheidsvoorlichting: een goed alternatief?	100 - 24

Themanummers/Specials

Het samenlevingsgebouw, sociale vernieuwing en de kwaliteit van de woonomgeving, nr. 91

Conferentieverlag Samenlevingsopbouw & Samenlevingsvraagstukken, nr. 95

De samenlevingsfabriek, sociale vernieuwing en de kwaliteit van de arbeid(s)-toeleiding, nr. 96

De provincie en sociale vernieuwing, nr. 97

Het Samenlevingsplein, sociale vernieuwing en ontwikkelingen op maatschappelijk en cultureel terrein, nr. 99

... Dan je in de buurt van de halgen, alle in de buurt van de halgen...
 ... Dan je in de buurt van de halgen, alle in de buurt van de halgen...
 ... Dan je in de buurt van de halgen, alle in de buurt van de halgen...

JANUARI

Goed nieuws over januari 1992

Project Leeshulp Rotterdam uitgebreid. Medewerkers van het Gemeentelijk Woningbedrijf starten als leeshulp aan de Openbare Basisschool De Floriade in Middelland. Leer- en werkervaringsproject Bouw Vak Pool Rijnmond realiseert nieuwbouw voor buurt- en speeltuinvereniging Terbregge. Nieuwbouw van buurt- en speeltuinverenigingen Zalmplaat en Schiemonde staat in de steigers. Denktank Wijkbeheer presenteert 'Denkend over wijkbeheer', een werkdokument vol prikkelende stellingen en ideeën voor werkers in het wijkbeheer. Stichting Samen Wonen Samen Leven (SWSL) wint J.H. Gottmer-prijs 1991. Stichting SWSL geeft lesmaterialen uit voor kinderen van verschillende bevolkingsgroepen en verzorgt de Projectkrant Onderwijs Voorrangbeleid. Deelgemeente IJsselmonde geeft autosleutelwerkplaats. De Sleutelaar flinke subsidie, De Sleutelaar is een vereniging voor mensen met een smalle beurs. Betaalde baan voor 49 Rotterdammers, van wie 75% allochtone vrouwen, in middenkaderfuncties bij gemeentelijke diensten. Het is het resultaat van de inzet gelden van het Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds. De diensten hebben de inspanningsverplichting om tijdelijk werk na één jaar om te zetten in vaste baan. Schoonmaakactie bewonersgroep Veenoord in IJsselmonde door deelraadsvoorzitter Rijdsdijk beloofd met hogedrukspruit om graffiti te verwijderen. Medewerkers Interimorganisatie Beheer Zuid verhuizen van het Johannes de Vouplein naar eigen stek aan de Bloemfonteinstraat 39 in Afrikaanderwijk.

Faculteit Welzijnswerk/Arbeidsverhoudingen/Gezondheidszorg (WAG)

LOCO - Landelijk Opleidings Centrum Opbouwwerk en maatschappelijk ondernemen - verzorgt na-initiele opleidingen, cursussen en contract-activiteiten op het gebied van opbouwwerk, werkgelegenheid en stedelijke vernieuwing. LOCO is onderdeel van COWAG, centrum voor contractonderwijs van de Faculteit WAG.

U bent wellicht meer opbouwwerker dan u denkt.

De Hogeschool Rotterdam & Omstreken telt 4 faculteiten: de Faculteit Educatieve Opleidingen; de Faculteit der Kunsten en Architectuur; de Polytechnische Faculteit; de Faculteit Welzijnswerk/Arbeidsverhoudingen/Gezondheidszorg.

HR
& O

Werkt u als Ouderen- of Migrantenwerker? Als Consulente of Ondersteuner van patiëntenorganisaties? Als Sociaal Cultureel- of Vluchtelingenwerker of als Opbouwwerker? Dan haant u op gezette tijden methoden uit het opbouwwerk. Om uw werk als opbouwwerker nog beter te onderbouwen is er de 2-jarige opleiding

VO Opbouwwerk

Een opleiding voor wie zich verder wil specialiseren in de ondersteuning van belangengroepen of in participatiebevordering. De VO Opbouwwerk biedt u bovendien 2 extra zekerheden.

1. De opleiding kreeg het "Keurmerk" van de landelijke commissie uitvoering kwaliteitszorg Voortgezette Opleidingen met als kwalificatie "zeer positief".

2. Na voltooiing van de opleiding wordt u officieel als opbouwwerker geregistreerd bij de HBO-raad.

Programma

- 7 vakken, waaronder Organisatie & Management en Educatie
- supervisie als rooster-onderdeel
- praktijkgericht, waaronder Sociale Vernieuwing
- keuze-modulen o.a. op het gebied van migrantenstufunctie, buurtbeheer, lokale gezondheidsbevordering.

Toelatingseisen: HBO- of WO-diploma, relevant werk en 2 jaar werkervaring Opleidingsdag: wekelijks op dinsdag Start: eind augustus 1992 Kosten: f 4.750,- per jaar, incl. readers Informatie en cursusfolder: LOCO G.J. de Jonghweg 34, 3015 GG Rotterdam telefoon: (010) 436 77 25

HR&O baant een weg naar de toekomst

